

1. hafta / 14.02.22

Dersin Hocası: Sezercan Bektaş

Araştırma Görevlileri: Naziye Dirikgil, Görkem Kayacık

Kaynak: Hüseyin Pazarcı, Uluslararası Hukuk, 16. Baskı, Ankara, 2017

- Bu dönemin en önemli konuları deniz hukuku ve diplomasi hukukudur. Bu dönem ayrıntılı bir şekilde inceleyeceğiz. Uzak hukuku göreceğiz.
 - Eğer yetiştirebilirsek uyuşmazlıkların çözüm yolları, kuvvet kullanmayı göreceğiz.
 - En son bölümde devletlerin ardıllığı meselesini konuşacağız.
- Yeni bir devlet eski devletin hak ve borçlarına sahip midir? Bu hak ve borçları alabilir mi? Bunları devletlerin ardıllığı meselesinde konuşacağız.

Araştırman Gerekenler

- [Rusya'nın Ukrayna üzerindeki etkileri neler oldu](#), olacak? Araştır.
- Azerbaycan- Karabağ [meselesini](#) incele.
- Ermenistan'a Türkiye'den [özel temsilci](#) atandı. Bu temsilcinin diplomasi olup olmadığını incele. (1 sayılı CBK m.4)
- Avrupa Birliği ile alakalı; Polonya'nın AB'den çıkarılması sürecini incele.
- [Polonya-Macaristan](#)'ın [AB'ye uygun davranmamaları](#) ve bunun sonuçlarını incele.
- Deniz hukukunu incelerken [Mavi Vatan Doktrini'nin](#) ne olduğu konusunda okuma-araştırma yap.
- Göç Hukuku önemlidir. Devletlerarası özel hukuk boyutu olduğu gibi uluslararası kamu hukuku boyutu da vardır. BM'nin mülteciler ile ilgili ne [faaliyet](#)te bulunduğunu araştır, incele.

Ders ile ilgili Genel

- 100 puanlık final sınavının 20 puanı Siyasi Tarih- Fatih Armaoğlu kitabından gelecek.
- Üst sınıf dersinden olan Milletlerarası Sorunlar dersinde uzman hocalar gelip eğitim verecek. Hocamız katılmamızı tavsiye etti.

1. hafta / 18.02.22

ULUSLARARASI HUKUKUN KİŞİLERİ

ULUSLARARASI KİŞİLİK KAVRAMI

A. DEVLETLER

- Uluslararası hukukta devletten bahsedebilmek için insan topluluğu, ülke ve başka bir otoriteye bağlı olmayan siyasal yönetim unsurları gerekir.

D) ULUSLARARASI HUKUKTA DEVLETİN KURUCU ÖGELERİ

- Bir devlet ancak bir ülke, bu ülke üzerinde yerleşmiş bir insan topluluğu ve bu topluluk ve ülke üzerinde geçerli bir kamu gücüne sahip olmak koşuluyla vardır.
- Montevideo Sözleşmesi (1933) devletlerin hakları ve görevlerine ilişkin uluslararası bir düzenlemedir. Bu sözleşmeye göre “devlet; uluslararası hukuka sahip bir kişi olarak aşağıdaki niteliklere sahip olmalıdır: (a) kalıcı bir nüfus; (b) tanımlanmış bir bölge; (c) hükümet ve (d) diğer devletlerle ilişki kurma kapasitesi.”
- Bu üç unsurun varlığı devlete uluslararası hukukta kişilik verir.

1) İNSAN TOPLULUĞU

Bu insan topluluğunun birlikte yaşama gayesinin niteliği nedir?

- İnsan topluluğu **süreklilik** arz edecek şekilde birlikte yaşamalıdır. (süreklilik unsuru)
- Süreklilik tartışılırken yaşamaya elverişli bir ülkenin varlığı mutlaka aranır.

- Devletle o insan topluluğu arasında bir hukuki ve siyasi bağın bulunması şarttır. Buna “uyrukluk ölçütü” de denir.

Uyrukluk / Taabiyet / Vatandaşlık Bu üç kavram arasındaki fark nedir?

- İnsan topluluğunun sayısı uluslararası hukuk açısından bir önem arz etmez.

İnsan topluluğunun bir arada olması bu insan topluluğuna bir devlet kurma hakkı verir mi?

SELF-DETERMINASYON İLKESİ

- Halkların, geleceklerini tayin etmeleri hakkıdır. Bir başka deyişle milletlerin kendi siyasal durumlarını, ekonomik, sosyal ve kültürel manada izleyecekleri yolu kendi istençleriyle belirlemeleridir.
 - Wilson ilkelerinde 3. ilke olan self determinasyon hakkı, uluslararası hukukta da Birleşmiş Milletler Andlaşması ile kabul edilmiştir.
 - Bu hak, her insan topluluğuna devlet kurabilme yetkisini tanımamaktadır.
 - Self determinasyon hakkı, BM Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi’nde ve BM Kültürel, Sosyal, Ekonomik Haklar Sözleşmesi’nde düzenlenmiştir. (İkiz Sözleşmeler)
 - Türkiye bu sözleşmelere taraftır ancak [beyan ve çekince](#) koymuştur.
 - Ayrıca bu hakkın varlığı bazı Uluslararası Adalet Divanı’nın Nambia’da Güney Afrika’nın sürekli varlığı ve **Batı Sahara Danışma görüşlerinde** teyit edilmiştir.
- Örnek:** Rusya-Ukrayna krizi (Donbass Savaşı) , Kırım’ın ilhakı, Karabağ’da devlet kurulması, Irak Bölgesel Kürdistan Yönetimi, Hatay’ın Türk topraklarına katılması, KKTC’nin kuruluşu

Self-Determinasyonun Muhteviyatı (İçeriği)

a) İç Self-Determinasyon

- Bir devletin, kendi örgütlenmesini kendisinin tayin etmesidir.
- Halkın, dilediği yönetim biçimini dış baskı olmaksızın seçmesidir.
- Halkın doğal kaynaklar üzerindeki egemenliği, ekonomik içerik de burada değerlendirilmektedir.

b) Dış Self-Determinasyon

- Bir halkın, bağımsız bir devlet kurmak dahil dilediği devlete bağlı olmayı seçme hakkını ifade eder.

Self-Determinasyonun Dış Boyutu (Dış-Self Determinasyon)

- Daha çok belirli sınırlar dahilinde kullanılabilecek bir ilkedir.
- Uygulanan uluslararası hukukta dış self-determinasyonun ağırlıklı olarak sömürge altındaki topluluklara verildiği görülmektedir. (BM Vesayet Konseyi)
- Uluslararası hukukta sömürgeler dışında da self-determinasyonun uygulanması Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla karşımıza çıkmıştır.
- Federasyonlarda, federe devletlere anayasalarında self-determinasyon hakkı tanındığı da görülmektedir.
- Konu ile ilgili makale; <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1081270>
- Bir devletin toprak bütünlüğünü kaldırarak self-determinasyon hakkının kullanılması, uluslararası hukukta yasaklanmıştır. (BM Anlaşması m.2/4; jus cogens kural)
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Kendi_kaderini_tayin_hakk%C4%B1

2. hafta / 21.02.22

2) ÜLKE

- Devletin kara parçasının büyüklüğünün herhangi bir önemi yoktur, yaşamaya elverişli olması yeterlidir.

- Öyle devletler vardır ki başka devletlerin kara sınırlarıyla etrafı çevrilmiştir. Bu devletlere “anklav (enclave) devletler” denir.
- Bir devletin kara ülkesi, deniz ülkesi veya hava ülkesi bulunabilir.
- Deniz ülkesi; devletin denizler üzerindeki yetki ilanını (egemenlik iddiasını) ifade eder. İç sular, karasuları devletlerin deniz ülkesi alanını ifade eden bölgelerdir.
- Hava ülkesi; devletlerin mülki sınırlarının üzerinde yer alan hava sahası da devletin hava ülkesini oluşturur. Hava ülkesinin sınırı yatay değil, dikey bir sınırdır. ([karman hattı](#))
- Devletin ülke bütünlüğüne karşı kuvvet kullanma hem Milletler Cemiyeti Sözleşmesi’nde hem de Birleşmiş Milletler tarafından yasaklanmıştır.
- Bazı alanlar vardır ki uluslararası hukuk açısından üzerinde egemenlik iddiası kurulamaz. (Antarktika, Grönland) Bu alanlar insanlığın ortak mirası kabul edilmiştir.
- Sahipsiz ülke topraklarının üzerinde işgal olabilir. Bu toprakların üzerinde hiç egemenlik iddiası edilmemiş olabilir veya üzerinde bulunan devlet bu topraklardan vazgeçmiş olabilir.
- Fetih yoluyla ilgili toprağın kazanılması günümüz uluslararası hukuku açısından kabul edilemez.
- Bir ülkede mülkiyet hakkından önce egemenlik iddiasının olması gerekir.
- İlhak yöntemiyle de ilgili devletin toprağı bir başka devlete bağlanabilir. (self-determinasyon)

3) BAŞKA BİR OTORİTEYE BAĞLI OLMAYAN SİYASAL YÖNETİM

- Uluslararası hukukta devletten bahsedebilmek için kamu gücü (yetkisi) kullanan bir otoriteden de bahsetmek gerekir.

a) Örgütlenmiş Bir Kamu Otoritesinin Varlığı

- Kamu gücü kullanma ve düzenleme yapma yetkisidir. Kural koyan ve koyduğu kuralı uygulatabilen bir otorite.

b) Egemenlik (Bağımsızlık)

- Kelsen’e göre egemenlik, üstün bir gücün kesin kural koyabilmesi olarak ifade edilir.
- Bu devletlerin öyle yetkileri vardır ki diğer devletlerle de ilişki kurabilmelidirler. (devletler arasında hukuki ilişki kurabilme)
- Bağımsız devletten bahsedebilmemiz için o devletin başka bir devlete bağımlı olmaması gerekir. (federe devletler bağımlıdır)
- Devletlerin egemen-eşitliği ilkesi; bir devletin, diğer devletler karşısında bağımsız ve kendi sınırları içinde meşru egemen olduğunu, hiçbir devletin de bir diğerinden üstün olmadığını niteleyen uluslararası hukuk ilkesi.

Ancak uluslararası hukukta bu ilke mutlak olarak uygulanmamaktadır.

Örnek: BM Güvenlik Konseyi

- Uluslararası hukukta, bir devlet bir başka devletin iç ilişkilerine müdahale edemez. (uluslararası hukuk kuralı)
- Devletlerin doğal kaynakları üzerinde egemenliği vardır. Bu egemenlik hiçbir şekilde kısıtlanamaz.

Devlet, egemenlik yetkisini kullanarak mülkiyeti ortadan kaldırılabılır mı?

- Evet, kaldırabilir. Bunlardan bazıları; kamulaştırma ve millileştirmedir.

Kamulaştırma; kamu yararı gözetilerek şahsa ait taşınmazların belli bir proje amacına göre yol, okul, hastane ve bunun gibi kamunun ortak kullanımı ihtiyacına hizmet verme amacıyla ilgili kanun hükümlerinin uygulanması işlemidir.

İstimlak; özel bir mülkiyete ait olan bir taşınmazın, devletin ya da kamusal bir kurumun mülkiyetine geçmesine verilen isimdir.

İstimval; Olağanüstü durumlarda idarenin özel mülkiyetteki taşınır mallara el atmasıdır. İstimval, devletin olağanüstü bazı hallerde başvurduğu mal edinme yollarındandır. İstimval, mal kelimesinin çoğulu olan “emval” kelimesinden türetilmiştir. İstimval ise kelime anlamı olarak mal edinmek anlamına gelir.

Hukuki anlamda istimval ise devletin şahısların mülkiyetinde bulunan bazı malları edinmesidir. İstimvalde idare; bazı taşınırınların mülkiyetini ya da kullanma hakkını, taşınmazların da yalnızca kullanma hakkını iktisap edebilir. Buna karşılık kamulaştırmada (istimlakte) taşınmazların mülkiyeti de kamuya geçer.

Millileştirme; özel malları milli bir hükümet veya devlet adı altında devlet mülkiyeti vererek kamusal mala dönüştürme sürecine verilen addır. Millileştirme daha çok özel mallara veya devlet bürokrasisinin alt kanatlarınca - belediyeler gibi - sahip olunan malların devlete transferini içerir.

2. hafta / 25.02.22

Rusya- Ukrayna arasındaki savaş hakkında

- Bunun savaş olarak nitelendirilmesi durumunda ülkemizin taraf olduğu Montrö Sözleşmesi'ne göre boğazlardan geçiş rejimleri çerçevesinde savaşan devletlere boğazları kapatma yetkisi Türkiye'ye geçer.
- [Montrö Sözleşmesi](#)'ni uluslararası deniz hukukunu işlediğimiz zaman anlatacağız.
- Önümüzdeki hafta Sezercan Hoca ve diğer uluslararası hukuk hocası 2 Mart Çarşamba günü saat 14'te Ukrayna Savaşı'nı değerlendirecek.
- “Herkes uluslararası ilişkileri kendi siyasi görüşüne göre değerlendirir”;
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/452480>
- Sezercan ve Görkem hocanın yazısı; <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/rusya-ukrayna-krizinin-uluslararasi-hukuk-boyutu/2514646>

II) ULUSLARARASI HUKUKTA DEVLETİN YETKİSİ

1) DEVLETİN ÜLKESEL YETKİSİ

- Devletin ülkesel yetkisi, **ülke üzerindeki münhasır yetkiyi** ifade eder.
- Örnek:** her türlü yasama, yürütme yargı işlemi, devletin üzerinde yaşayan insanlara mülkiyet hakkı vermek, ülkeye giriş için izin vermek
- Sığınmacı kabul etmek ülkeye girişlerine izin vermek de ülkesel bir yetkidir. (Türkiye açısından 5458 Sayılı Kanun'da düzenlenmiştir.)
- Sınır dışı etme kararı da ülkesel yetkiyi ifade eder.
- Mülklik ilkesi de ülkesel yetkiyi ifade eder. (TCK)

a) Devletin Ülkesel Yetkisine Sınırlamalar ve Kuraldışlıklar

- Uluslararası hukuk, devletin sınırsız egemenlik yetkisini ve ülke üzerindeki egemenlik yetkisini kısıtlar. (sınırlandırır)

Başka devlet vatandaşlarına (devletlere) zarar vermeme yükümlülüğü

Örnek: [Palmas Adası Davaları](#)

👤 Başka devletlerin yapmış olduğu işlemlere saygı göstermek

- Aynı zamanda hukukun genel ilkesidir. (yabancı devletlerin işlerine karışmama)

Başka devletlere ayrıcalık vermek

- Kapitülasyonlar; bir devletin bir anlaşmaya bağlı olarak başka devletlere tanıdığı iktisadi ve sosyal ayrıcalıklara denir.
- Kabotaj; bir devletin kendi limanlarına deniz ticareti konusunda tanıdığı ayrıcalıktır. Bu ayrıcalıktan yalnızca yurttaşlarının yararlanması, millî ekonomiye önemli bir katkı sağlayacağından, devletler yabancı bandıralı gemilere kabotaj yasağı koyma yoluna gitmişlerdir.
- Devletin içerisinde bir noktadan bir noktaya yolcu veya yük taşıma yetkisi; kabotaj hakkı olarak nitelendirilir. Bu yetkiyi Osmanlı Dönemi'nde yabancılara vermişlerdi.
- Hocamız Chicago Sözleşmesi'ni anlatırken kabotaj hakkına tekrar değinecek.

Yabancı devlet / uluslararası örgütlerin dokunulmazlığı (bağıışıklığı) olması

- Uluslararası hukukta bu kavram yabancı devletlerin, onların diplomasi temsilcilikleri ve konsolosluk görevlilerinin, devlet gemilerinin ve uçaklarının ülkesinde bulundukları devletin ülkesel yetkilerinin büyük ölçüde dışında kalmaları durumunu ifade eder.

Geçiş hakkı (Uluslararası irtifak)

- Bir devlet ülkesi üzerinden başka devlet yurttaşlarının ya da gemi ve uçaklarının geçiş hakkı da devletlerin ülkesel yetkisine sınırlandırma getirir.

Askerden ve silahtan arındırma

- Bir devletin ülkesinin tümü ya da bir bölümü üzerinde askerleştirme, silahlaştırma ve tahkim etme konularında haklarının bir andlaşma ile kısıtlanması ya da tamamen yasaklanmasıdır.

Yabancı askeri kuvvetler ve üsler kurulması

- Yabancı kuvvetlerin barış zamanında ülke devletlerin izniyle o ülkede kısa ya da uzun süre bulunmaları ve kimi zaman üsler elde etmeleri de devletlerin ülkesel yetkisine sınırlandırma niteliğindedir.

Örnek: Türkiye'deki İncirlik Üssü, Suriye'deki Lazkiye ve Tartus Limanı

b) Devletin Ülke-Dışı Yetkileri

Devletin Ülkesel Yetkisinin Ülke Dışına Uzanması

- En önemli örneklerden bir tanesi AİHS'de düzenlenmiştir. AİHS'e göre bir devlet, kendi ülkesinin sınırları içerisinde bir vatandaşın ya da yabancının haklarını korumak zorundadır. AİHS kararlarında da düzenlemiştir. Devletin kendi sınırları dışarısındaki bir yerde egemenlik yetkisini kullanması durumunda AİHS'deki haklarını sağlamakla yükümlüdür.

Örnek: [Loizidu Davası](#); AİHM Loizidu ve dolayısıyla diğer tüm mültecilerin eski mülklerine dönme hakları olduğuna karar verdi. <http://arsiv.ntv.com.tr/news/221025.asp>

- Devletlerin, başka devletlerin üzerindeki yetkileri sebebiyle de egemenlik yetkisi uzayabilir.
- BM Deniz Hukuku Sözleşmesi m.11 Kesintisiz takip (izleme) hakkı düzenlenmiştir. Bu da egemenlik yetkisinin ülke dışına uzamasına örnektir.
- Bazen devletin egemenlik yetkisinin ülke dışına uzaması gerçek veya tüzel kişiler üzerindende de olabilir.

Örnek: yabancı ülkede bir Türk vatandaşına karşı suç işlenmesi veya yabancı ülkede Türk vatandaşının suç işlemesi halinde, Türkiye'ye yabancı bir ülkeden çevre suçu işlenmesi halinde de sınır dışında yargısal yetkinin devam etmesi söz konusudur.

- Kitap sayfa 167-182 sayfa arasını incele, oku. "Sınav buradan sorulabilir."
(Devletin Ülke Dışı Yetkileri- Devlet Türleri ve Uluslararası Hukuktaki Yetkileri)

3. hafta / 28.02.22

Devletin Kişisel Yetkisi (syf 153-161)

- Devlet, kendisine hukuksal bağlarla bağlı bulunan kişiler ve araçlar üzerinde kamu gücü ve yetkilerini ülke dışında da sürdürmektedir. Bu yetkinin ana dayanağı “uyruklu” bağıdır.
- Uyruklu (tabiiyet); Temelinde toplumsal bağlılık olgusu, karşılıklı hak ve görevlerle birlikte gerçek bir varlık, çıkar ve duygu dayanışması yatan hukuksal bağıdır.
- Uygulanan uluslararası hukuk devletin uyrukluğunu elde etme ve kaybetme konusundaki yetkisinin o devlete ait olduğunu kabul etmektedir.
- Devletin uyrukluğundan yararlananlar iç hukuk kişiliğine sahip olan bireyler (gerçek kişiler), tüzel kişiler, gemiler ve hava araçlarıdır.
- Uygulamada devletler bireylere uyruklarını doğum yeri, kan bağı veya karma bir ölçüte göre vermektedir.

c) Devletin Ulusal Yetkisi ve Öteki Devletlerle Paylaştığı Yetkileri Sorunu

- Ulusal (münhasır) yetki; yalnızca bir devletin yetkisine giren ve böylece uluslararası hukukun düzenlemeleri dışında kalan konulardaki yetkiyi belirtmektedir.

Örnek: devletlerin kendi uyruklarını vermesi, anayasal düzenini saptaması

- Ulusal yetki kavramı uygulanan uluslararası hukuka Milletler Cemiyeti Sözleşmesi ile girmiştir. (m.15/8)

• Devletlerin ortak ve yarışan yetkileri sorunu vardır. Buna göre gerek uluslararası hukukun gerek iç hukukların devletlere tanıdığı yetkilerin bir bölümünün aynı anda birden fazla devletin kullanımına olanak vermesi durumunda “**ortak yetki**” söz konusu olur.

Örnek: açık denizde deniz haydutluğunu cezalandırma yetkisi bütün devletlere tanınmış bir ortak yetkidir.

- Ve yine gerek uluslararası hukuktan gerek ulusal hukuktan kaynaklanan bu tür yetkilerin birden çok devlet tarafından aynı kişiler üzerinde uygulanma olasılığı “**yarışan yetkiyi**” gündeme getirmektedir.

III) DEVLET TÜRLERİ VE ULUSLARARASI HUKUKTAKİ ETKİLERİ

- Devletin uluslararası hukuk kişisi olabilmesi için bağımsız olması gerekir. Öğretideki ağırlıklı görüş de devletleri bağımsızlık kriterini dikkate alarak sınıflandırır.
- Bunun dışında devletlerin nüfusuna, yüzölçümüne, sahip oldukları egemenlik yetkisine göre de tasnif yapılabilir.

1) FEDERAL DEVLET (syf 165)

- Coğrafi yapılarına göre oluşmuş birden fazla devletin kendi istekleriyle bir araya gelerek dışarıya karşı tek bir siyasal güç olarak görülmeleri ve bu amaçla kurdukları örgütün, kendisini oluşturan devletlerin üzerinde olması; iç işlerinde ise, yine aralarındaki anlaşmaya göre geniş veya dar ölçüde özerk olmaları ile oluşan topluluktur.
- Federasyon yapısı altında bazı devletlerin egemenlik yetkilerini federasyona devrettikleri devlet türüdür.
- Egemenlik yetkisinin büyük bir bölümü federatif yapı (federasyon) tarafından kullanılır.
- Federe devletlerin diplomatik ilişki kurabilmeleri anayasalarında yer aldığı müddetçe söz konusu olabilir ancak uygulanan uluslararası hukuk açısından diplomatik ilişki kurma yetkisi çoğunlukla federasyona aittir.

Örnek: Amerika Birleşik Devletleri, Almanya Federal Devleti, Rusya Federasyonu

- Tanım ve bilgi için; <https://tr.wikipedia.org/wiki/Federasyon>

Alman Federal Anayasası'na göre federal devletlerin diplomatik ilişki kurabilme, uluslararası andlaşma kurabilme yetkileri var mıdır?

- <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80207000.pdf>

2) SÜREKLİ TARAFSIZ DEVLET (syf 166)

- Aslında bağımsız devletlerdir. Bu devletler diplomatik ilişki kurabilir. Anayasaları sebebiyle andlaşmaya taraf olabilirler.
- Bazı andlaşmalarda tarafsızlığı olması sebebiyle sınırlarla karşılaşır.
- Bazen devletlerin çok taraflı andlaşmalarıyla bazen de tek taraflı beyanlarıyla ortaya çıkabilir.
- Savaş zamanında her ne olursa olsun savaşta herhangi bir tarafın yanında yer almayacaklarını belirten devletlerdir.
- Sürekli tarafsız olan bir devlet, savunma ve savaşla alakalı andlaşmalara da taraf olamaz. Taraf oldukları takdirde tarafsızlık statüsü ortadan kalkar.

Örnek: İsveç, İsviçre, Türkmenistan, Moldova

- Bir devletin tarafsız olduğunu beyan etmesi yeterli değildir. Diğer devletlerin de tarafsızlığını açıklayan devleti tanınması gerekir.

Dünya üzerinde başka sürekli tarafsız devlet var mı?

- https://tr.wikipedia.org/wiki/Tarafs%C4%B1z_%C3%BClke#:~:text=%C4%B0sve%C3%A7%2C%201814%20y%C4%B1l%C4%B1ndan%20bu%20yana,BM%20taraf%C4%B1ndan%20bu%20olay%20tan%C4%B1m%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r.&text=Moldova%2C%201994'ten%20bu%20yana%20%C3%BClke%20tarafs%C4%B1zd%C4%B1r.

İsviçre'nin tarafsız ordusu var mı? Bu ordunun niteliği nedir?

- [https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0svi%C3%A7re_Silahl%C4%B1_Kuvvetleri#:~:text=%C4%B0svi%C3%A7re%20Silahl%C4%B1%20Kuvvetleri%2C%20\(Almanca%3A,olmad%C4%B1%C4%9F%C4%B1ndan%20dolay%C4%B1%20Deniz%20kuvvetleri%20yoktur.](https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0svi%C3%A7re_Silahl%C4%B1_Kuvvetleri#:~:text=%C4%B0svi%C3%A7re%20Silahl%C4%B1%20Kuvvetleri%2C%20(Almanca%3A,olmad%C4%B1%C4%9F%C4%B1ndan%20dolay%C4%B1%20Deniz%20kuvvetleri%20yoktur.)

3) MİNYATÜR DEVLETLER

- Avrupa kıtasında yer alan ve bir ya da iki büyük devletin ülkesi tarafından çevrilmiş bulunan devletlerdir.

Örnek: Monako, Lihtenştayn, San Marino

- Her ne olursa olsun minyatür devletler de devlet olmanın unsurlarını taşıyorlardır ve andlaşmalara taraf olabilirler.

4) KENDİNE ÖZGÜ (SUI GENERIS) STATÜYE SAHİP DEVLET:PAPALIK (VATİKAN)

- 1929 [Laterano Andlaşması](#) ile kurulmuştur.
- Papalık, kendi uyruğunu taşıyan bir insan topluluğuna, siyasi otoriteye sahip (miş) gibi davranıyor.

Lozan Antlaşması'nın içerisinde Fener Rum Patrikhanesi'nin (Rum- Ortodoks Kilisesi'nin) durumu nedir?

- <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/20486#:~:text=Fener%20Rum%20Patrikhanesi'ne%20ek%C3%BCmenik,din%C3%AE%20lideri%20olarak%20kabul%20edilmektedir.>

DEVLETLER DIŞINDAKİ BİRİMLER

I) DEVLET NİTELİĞİNİ KAZANMAMIŐ OLAN İNSAN TOPLULUKLARI

• Uygulanan uluslararası hukukta devlet niteliğini kazanmamıő olan belirli insan toplulukları kabul edilmiştir. Bu insan topluluklarının bir sahipsiz ülkeyi işgal etmesi, ilhak etmesi gibi konuları self-determinasyon ilkesi çerçevesinde deęerlendirmiőtik.

Koruma Altındaki İnsan Toplulukları

a) Vasal Devlet

b) Koruma Altındaki Devlet

c) Ortak Yönetim Altındaki Devlet

d) Vekaletle Yönetilen Devlet (Manda)

e) Vesayet Altındaki Devlet

• Bu devletler uluslararası hukukta devlet niteliğine sahip olmayan devletler olarak karşımıza çıkar.

• Bu devletlerin self-determinasyon hakkı vardır.

• Bugün bu devletler bulunmamakla beraber BM Güvenlik Konseyi'nde vesayet altındaki devletlerin olduğunu bilmemiz gerekir.

• Bazı devletler vardır ki bu devletler normalde ulus devletleri olarak nitelendirilmiőt olsalar da yetkileri uluslararası statüde kısıtlanmıőt devletlerdir. Bu devletler belirli egemenlik yetkilerinin üzerinde kurulduğu devletlerdir.

Örnek: Fas, Hong Kong

• Bazen, bazı devletler ayrılıkçı grupları tanıyabilirler. Bu ayrıcalıklı tanınması, onlara statü vermesi söz konusu olabilir. Bunlar uluslararası hukukta tanınan (meşru kabul edilen) insan topluluklarıdır.

Örnek: Donetsk ve Luhansk bölgesindeki gruplar, Taliban, Özgür Suriye Ordusu, PYD,

• Bir diğer önemli husus **hükümetlerin tanınması**dır.

3. hafta / 04.03.22

II) ULUSLARARASI ÖRGÜTLER (syf 171)

• **Uluslararası** anlamda **kiőilięe haiz** ve fakat **devletlerce** kurulan hukuki varlıklardır.

• En önemli uluslararası örgütlerden birisi Birleőmiőt Milletler'dir.

• Devletlerin bir araya gelerek belirli bir birlik oluőturtmak amacıyla kurdukları hükmi őahsiyetlere "uluslararası örgütler" denir.

• Günümüz anlamında kurulan ilk uluslararası örgütler 1815 tarihli Ren Ulaőtım Merkez Komisyonu ve 1854'te kurulan Tuna Komisyonu'dur.

Uluslararası Örgütler	Ulusüstü (Uluslararasıüstü) Yapılar
• Önemli bir kurucu uluslararası andlaşma ile oluşurlar. • Uluslararası andlaşma yapma ehliyetine haizdir. • Buyruk verme ve bunlara uymayanları zorlama (imperium) yetkilerine sahip değildir. • Kendi içerisinde her bir üyesi ülke olarak eşittir. Bu durumun bazı kural dışlıkları vardır. (veto hakkı) • İradelerini kurdukları organlar aracılığıyla açıklarlar.	• Önemli bir kurucu uluslararası andlaşma ile oluşurlar. • Bu devletlerin oluşturmuş oldukları birliklerin bazı egemenlik yetkilerinin belirli kısımlarını ulusüstü yapıya devretmeleri sonucunu doğurur. Örnek: Avrupa Birliği, Mercosur (Latin Amerika devletlerinin oluşturduğu ulusüstü yapı) • Bu yapılar da uluslararası örgütler gibi andlaşma akdedebilme ehliyetine haizdir. • AB Konseyi belirli regülatif düzenlemeler çıkartabilir. Örnek: direktif, tüzük Direktif; üye devletlerin iç hukuklarını düzenleyebilmek için tavsiye niteliğindeki kurallardır. Tüzükler; üye devletlerin iç hukuklarını bağlayan kurallardır. • AB içerisinde AB Adalet Divanı üye devletleri bağlayıcı kararlar verebilmektedir. (yargı yetkisi) Örnek: ihlal davası sebebiyle bir ulus devletinin yapmış olduğu yasanın ihlaline karar verebilir. • Lizbon ve Amsterdam Andlaşmaları Avrupa Birliği Anayasası'nı oluşturan andlaşmalardır.

- Ulusüstü yapıların ilerleyen aşaması ulusüstü yapıya üye olan devletlerin bir "konfederasyon / federasyon" oluşturmasıdır.

Avrupa Birliği için Jean Monnet kimdir? Jean Monnet'in Avrupa Birliği ile amacı nedir? Jean Monnet bursu nedir?

- Jean Monnet Avrupa'da birlik oluşması için çaba göstermiştir ve Milletler Cemiyeti'nin eski genel sekreteridir.

A) ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN SINIFLANDIRILMASI

FONKSİYONEL AÇIDAN U.A. ÖRGÜTLER		FAALİYET KONUSU AÇISINDAN U.A. ÖRGÜTLER
1) Bölgesel Nitelikli Uluslararası Örgütler	2) Eyrensel Nitelikli Uluslararası Örgütler	1) Teknik Uluslararası Örgütler Örnek: İLO (Uluslararası Çalışma Örgütü) 2) Askeri Uluslararası Örgütler Örnek: NATO 3) Siyasi Uluslararası Örgütler Örnek: Avrupa Birliği 4) Bilimsel, Kültürel Uluslararası Örgütler Örnek: UNESCO 5) Ekonomik Uluslararası Örgütler Örnek: IMF, OECD, WTO
• Belirli bir bölgedeki devletlerin kurmuş olduğu uluslararası örgütleri ifade etmek için kullanılır. Örnek: Avrupa Konseyi	• Sadece belirli bir bölgedeki örgütler için değil, bütün devletlerin katılıma açık olan uluslararası örgütleri ifade etmek için kullanılır. Örnek: Birleşmiş Milletler, UNICEF, OECD, UNESCO, Dünya Sağlık Örgütü	

B) ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN YAPISI

- Uluslararası örgütlerin memurlarının statüsü vardır. Bu statüye göre uluslararası hukuk içerisinde diplomatik korumadan yararlanırlar.
- Uluslararası örgütlerde devletlerin diplomatik temsilci atayabilme yetkisi vardır.
- Uluslararası örgütlerin devletler nezdinde diplomatik ilişkileri vardır. Devletlerin de uluslararası örgütlerle diplomatik ilişkileri vardır.
- Uluslararası örgütler kuruldukları amaç için faaliyet gösterirler. Bu örgütler yalnızca kendi tüzüklerinde yazan amaç çerçevesinde hareket edebilirler. (ultra vires yasağı)

Örnek: [Nükleer Danışma Görüşü](#)

C) BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

- II. Dünya Savaşı sonrasında kurulmuş evrensel nitelikli bir uluslararası örgüttür.
- Örgütün amaçlar Birleşmiş Milletler Şartı'nda belirtilmektedir.

Birleşmiş Milletler

Antlaşması; https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2212020141836bm_01.pdf
<https://www.ombudsman.gov.tr/document/mevzuat/6535501-Birlesmis-Milletler-Antlasmasi.pdf>

- Birleşmiş Milletler İttifakı; insan hakları sorununun uluslararası hukuk sorunu olduğunu bildiren andlaşmadır.

Birleşmiş Milletlerin Temel Amaçları (B.M. Andlaşması m.I)

- 1) II. Dünya Savaşı'nın açtığı yaraları insanlığa bir daha açmamak adına uluslararası hukukta barışın tesis edilmesi, insanlığın gelişimi (kalkınması), insanlığın **insan hakları**yla tanışması
- 2) Yeni teknolojik gelişmelerin insanlığın yararına kullanılmasını temin edebilmek
- 3) Uluslararası hukukun yerleştirilmesi ve geliştirilmesine hizmet etmek
- 4) Uluslararası dostça ilişkiler geliştirmek
- 5) Uluslararası sorunların çözüm bulduğu bir merkez olmak

Bu amaçlara ulaşmak için bazı ilkelere uyulması gerekmektedir. Bunlar:

- 1) Üye devletlerin egemen-eşitliği ilkesi
- 2) Yükümlülüklerin iyiniyetle yerine getirilmesi
- 3) Uluslararası uyuşmazlıkların barışçıl yollarla çözümü
- 4) Devletlerin ülke bütünlüğüne ve siyasal bağımsızlığına karşı ve B.M.'nin amaçları ile bağdaşmayan öteki konulara karşı kuvvet kullanılmasına ve tehdidine başvurmama ilkesi
- 5) B.M. hükümlerine uygun olarak alınacak örgüt eylem ve kararına yardımcı olma
- 6) B.M. üyesi olmayan devletlerin uluslararası barış ve güvenliğinin sağlanmasına katılmasının elde edilmesi
- 7) B.M.'nin üye devletlerin ulusal yetkisine giren konulara karışmaması

- Uluslararası örgütlerin hükmi şahsiyetlerini açıklamaları için organlara ihtiyaçları vardır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN ORGANLARI

Ana Organlar (B.M. Andlaşması m.7/I)	Yardımcı Organlar (BM m.7/II)
1) Genel Kurul (Karar organı) • Üye devletlerden her biri oy hakkına sahip olmak üzere genel kurulu oluşturur. • Bu kararlar devletler açısından bağlayıcılık taşımaz. • Güvenlik konseyinin incelemesinde bulunmayan bütün konularda yetkilidir. • Kararlarının büyük çoğunluğu tavsiye niteliğindedir. Örnek: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi • BM'nin amaçlarına ilişkin olarak genel kurul, devletlere yön verir. (optimizasyon) • Genel Kurul kural olarak kararlarını oyçokluğu (basit karar sayısı) ile alır. Ancak önemli konular /sorunlar olduğu zaman toplantıda hazır bulunan ve oylamaya katılanların 2/3'ü ile karar almaktadır. Güvenlik Konseyi'nin geçici üyelerini 2 yıl için Genel Kurul seçer. Önemli sorun nedir? • BM'nin en önemli amacı olan barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin kararlar, güvenlik konseyinin sürekli olmayan üyeleri ile ekonomik ve sosyal konsey üyelerinin seçimi, üye devletlerin üyelikten çıkarılması veya yeni üye kabulü, vesayet konseyinden çıkarılması önemli sorun olarak görülmüştür. Genel Kurul'da devletler oylarını hangi kişiler vasıtasıyla kullanıyor? • BM nezdinde her üye devletin daimi temsilcisi (büyükelçisi) vardır. Bu daimi temsilciler toplantılara katılır, devletlerin görüşlerini ileri sürer ve oylarını kullanırlar. • Temsilciler dışında üye devletlerin devlet başkanları da toplantılara katılabilir. Genel Kurul kararların tavsiye nitelikteki kararları daha sonradan örf ve adet kuralına dönüşebilir mi? • Dönüşebilir. Bu durumun oluşması için örf ve adet kurallarının oluşması şartlarının gerçekleşmesi gerekir. Örnek: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi kapsamında İnsan Hakları Sözleşmesi'nin imzalanması • Bazı önemli hallerde genel kurul toplanarak barış için birlik kararı alabilir. Bu karar kuvvet kullanmayı zorlayabilir. 2) Güvenlik Konseyi (Karar organı) • Barış veya güvenliğin sağlanması için karar alan organdır. • 15 üyeden teşekkül eder. (daimi (5) ve geçici üyeler (10), 2/3 oy sayısı ile seçilirler, 9/15 ile karar alırlar.) Sürekli daimi devletler 5 tanedir: 1) Amerika 2) Çin 3) Rusya 4) İngiltere 5)Fransa • En önemli yetkisi kuvvet kullanımıyla ilgili karar alabilmektir. • Kuvvet kullanımının iki tane istisnası vardır; meşru müdafaa ve güvenlik konseyinin karar alması • Uyuşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesi yanı sıra barışçıl yolları tehdit eden hususlar açısından da Güvenlik Konseyi karar alabilir. • Sürekli (daimi) üyelerin veto hakkı vardır. Bu üyelerden birinin usul dışındaki konularda bir karara karşı çıkması ve kararın alınmasına engel olmasına "veto hakkı" denir. • Bazı kararlarda daimi üyenin veto hakkını kullanmaması sonucunda karar da çıkabilir. Daimi üyelerin çekimser kalması ret anlamına gelmez.	• Ekonomik Sosyal Konseyi'nin en önemli yardımcı organı İnsan Hakları Komisyonu'dur. • AİHM'in şartlarından birisi de başka uluslararası örgütlerin yardımcı organlarına başvurmamış olmasıdır. 1) Alt Organlar Uluslararası Hukuk Komisyonu Uluslararası Ticaret Komisyonu Uzayın Barışçı Amaçlarla Kullanılması Komitesi İnsan Hakları Komisyonu 2) Teknik Yardımcı Organlar B.M. Yönetim Mahkemesi 3) Özel Yardımcı Organlar UNICEF B.M. Uzmanlık Kurumları Uluslararası Çalışma Örgütü Gıda ve Tarım Örgütü UNESCO Uluslararası Para Fonu Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü Dünya Bankası Uluslararası Denizcilik Örgütü

- Güvenlik Konseyi'nin **kararları bağlayıcıdır**.

3) Ekonomik ve Sosyal Konsey

- İnsan haklarının uluslararası anlamda ilk kez uluslararası düzeye çıkması BM Andlaşması ile olmuştur. Bunu ekonomik ve sosyal konsey sağlamıştır.
- **İnsan haklarını**, sağlık ve kültürel hakları sağlamak, bununla ilgili düzenlemeler yapmak ve devletlerin ekonomik anlamda kalkınmasına yardım sağlamak amacıyla bu konsey kurulmuştur.
- [İkiz Sözleşmeler](#)'i hazırlayan konseydir.
- 54 üyeden oluşur. Üyeler 3'er yıllık süre için seçilirler. Tekrar seçilme hakkına sahiptirler.

4) Vesayet Konseyi ✨

- Günümüzde vesayet altında devlet olmadığından faaliyet dışı kalmıştır.
- Güvenlik Konseyi'nin 5 üyesinden oluşmuştur.

5) Uluslararası Adalet Divanı

- BM'nin yargı organıdır. 15 bağımsız yargıçtan oluşmaktadır.
- Daha sonra uyuşmazlıkların çözümündeki yargı yolları konusunda ayrıntılı işleyeceğiz.

6) Sekreterlik

- BM Örgütü'nün idari işlerinin yürütülmesi amacıyla kurulan organdır.
- Başında BM Genel Sekreteri vardır. Genel sekreter Güvenlik Konseyi'nin tavsiyesi üzerine Genel Kurul tarafından atanır.
- Şu anki BM Genel Sekreteri **Antonio Guterres**'dir.

Barış için birlik kararı ne demektir?

- Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1950 tarihinde, sistemin veto kaynaklı tıkanması dolayısıyla alınmıştır. Karar, Güvenlik Konseyi'nin başarısız olması durumunda kuvvet kullanılmasını da içerebilecek kolektif önlemlerin Genel Kurul eliyle tavsiye edilmesine dairdir.

BM'nin Kıbrıs'taki Maraş Bölgesiyle alakalı kararını incele.

D) AVRUPA BİRLİĞİ (syf 182-189)

- Tam hukuki kimliğini Lizbon Andlaşması (2009) ile kazanan supranasyonel (ulusüstü) bir kuruluştur.
- 27 üyeden oluşur.

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ORGANLARI	
Ana Organlar	Yardımcı Organlar
1) Avrupa Parlamentosu 2) Avrupa Konseyi (Karar organı, Zirve); örgütlerle karıştırma 3) Konsey 4) Komisyonlar 5) Avrupa Birliği Adalet Divanı 6) Avrupa Merkez Bankası 7) Sayıştay	1) Ekonomik ve Sosyal Komite 2) Bölgeler Komitesi

III) ÖZEL HUKUK KİŞİLERİ (syf 189 vd.)

A) GERÇEK KİŞİLER

1) Bireylerin Uluslararası Suçlar Nedeniyle Cezai Sorumlulukları

- Günümüzde uluslararası ceza yargılamasıyla alakalı mahkemeler vardır. Statüsü [Roma statüsü](#)dur. Roma statüsünün içerisinde **saldırı suçları, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve soykırım suçu** düzenlenmiştir. Bu durumda konu olarak Uluslararası Ceza Mahkemesinin yargılaması sadece bu suçlara ilişkindir.
- Bunun dışında uluslararası uyuşturucu kaçakçılığı, köle ticareti gibi suçlar uluslararası ceza mahkemesinde yargılanmaz.

Deniz haydutluğu (B.M. Deniz Hukuku Sözleşmesi m.101)

- Devletle hiçbir bağlantısı olmaksızın, devlet dışı aktörlerin veya özel şahısların kendilerine veya örgütlerine ait gemi ve vasıtalarla başka gemilere, bu gemilerdeki yüke, mallara ve insanlara karşı, menfaat sağlamak için yaptıkları, şiddet içeren saldırıma dâhil, hukuk dışı tüm fiillerdir.

Köle ticareti

- <https://caneryenidunya.medium.com/i%CC%87nsan-ticareti-ve-bat%C4%B1n%C4%B1n-unutmak-i%CC%87stedi%C4%9Fi-tarihi-atlantik-k%C3%B6le-ticareti-e95d57160821>

Savaş suçları

- Askerî veya sivil, kişi veya kişilerin, savaş kanunları ihlali için uluslararası ceza hukuku çerçevesinde cezalandırılabilen suçtur.

Soykırım

- Bu suçun yasaklanması bir hukukun genel ilkesi haline gelmiştir.
- Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (1948)

Uçaklara saldırma ve uçakları kaçırma

- Uluslararası suçtur ve uluslararası hukukta andlaşmalarla düzenlenmiştir.

Terörizm (tedhişçilik)

- Uluslararası suçtur.

2) Kimi Birey Kategorilerinin Korunması

a) Azınlıklar

- U.A.D.'na göre azınlıklar bir devlette yerleşmiş bulunan ve nüfusu ayrı ırk, dil ya da dinden oluşan toplumsal gruplardır.
- Azınlıklar güvence altına alınmıştır (Türkiye'de Lozan Barış Andlaşması m.37-45)

Örnek: U.A.D.'nın Yukarı Silezya'da Azınlık Okulları Davası

b) Mülteciler (Sığınmacılar) (syf 200-206)

- 1951 tarihli Sığınmacıların Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi

Örnek: U.A.D.'nın Sığınma Hakkı Davası

c) Vatansızlar, Uyruksuzlar (Haymatlos)

- Hiçbir devletle uyrukluk bağı olmayan kişileri tanımlamak için kullanılan terim
- Uluslararası hukuk açısından bu kişiler de uluslararası hukukun konusunu oluşturur.

d) Yerli halklar

- Belirli bir bölgede, belirli bir yerde yerli halkların kültürlerinin, yaşam tarzlarının korunması uluslararası hukuk açısından kabul edilmektedir.
- Bu halkların self determinasyon hakkı olması açısından BM kararı da alınmıştır.

- İnsan hakları koruması uluslararası hukukun insanı da düzenlediğinin göstergelerinden biridir.
- **İnsan hakları;** insanın insan olmasından kaynaklanan ve devletlerin tanımış olduğu belirli hakları kategorize etmek için kullanılır.
İnsan hakları doğuştan gelen, vazgeçilemeyen ve devredilemeyen hakları gösterir.
Bölgesel insan hakları sözleşmeleri bölgesel anlamda insan haklarının korunmaya değer bir kavram olduğunu gösterir.
- **İnsancıl hukuk;** Savaş sırasında sivil halkın korunmasını temin eden kurallar topluluğudur. Uluslararası hukuk açısından düzenlenmektedir.
- II. Dünya Savaşı'nda işlenen insanlığa karşı suçlar, soykırım suçları insancıl hukuk yargılamalarının yapıldığı önemli suçlardır. Bu suçlar Nürnberg, Tokyo, Eski Yugoslavya'nın geçici mahkemeleri tarafından yargılanmıştır
- Bunların dışında bireyleri koruyan uluslararası düzenlemeler vardır. Bu düzenlemelerden bazıları; 1966 tarihli Kişisel ve Siyasal Haklara İlişkin B.M. Sözleşmesi
1966 tarihli Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklara İlişkin B.M. Sözleşmesi
1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Amerikan (1969) ve Afrika İnsan Hakları (1981) Sözleşmeleri

4. hafta / 11.03.22

B) ULUSLARARASI HUKUKTA TÜZEL KİŞİLER

- Uluslararası hukuk açısından baktığımızda günümüzde “ekonomi ve enerji” hukukunun tüzel kişiler eliyle yürütüldüğü görülmektedir.
- Örnek:** Türkiye’de BOTAŞ, Rusya’da GAZPROM şirketleri
- Uluslararası hukukun öznesi olmamasına karşı bazı özel hukuk tüzel kişileri de uluslararası hukuku etkilemektedir.
- Örnek:** GREENPEACE

1) Ticaret Ortaklıkları

- Faaliyet alanları ulusal kapsamı aşan çok uluslu şirketlerdir.
- Bu tüzel kişiler uluslararası hukukun alanına giren konularda fiilen faaliyet göstermektedir.
- Anglo-Iranian Oil Company ile İngiltere arasındaki sözleşmenin uluslararası andlaşma niteliği taşımasından da anlaşılacağı üzere ticaret ortaklıkları **uluslararası hukukun yetkili kişileri arasında değildir.**
- Çok uluslu askeri şirketler de uluslararası hukuku doğrudan etkilemektedir.
- Uzay teknolojilerinde de çok uluslu ve menşei belirli olmayan şirketler vardır.
- Örnek:** SpaceX

- Uyuşmazlıkların çözümlerinde Uluslararası Adalet Divanı ve Sürekli Hakemlik Divanı’nın kararlarına baktığımızda **çok uluslu şirketlerin uluslararasılaşmış sözleşmelerini çözmeye çalıştıklarını** görürüz.

2) Hükümet Dışı Uluslararası Örgütler (International Non-Governmental Organizations)

- Bir kurucu andlaşmayla devletler tarafından kurulmamakta bu yüzden de uluslararası örgüt sayılmamaktadırlar. Ancak uluslararası hukuku etkilerler.
- Uluslararası anlamda devletlerin sınırlarını aşan uluslararasılaşmış faaliyetler yürütmekle birlikte uluslararası dernek niteliği (?) taşımaktadırlar.
- Örnek:** FIFA, Siyasal Partiler, GREENPEACE, Kızılay, Kızılhaç
- Hukuksal rejim açısından uluslararası bir düzenlemeye tabi değildirler.

ULUSLARARASI HUKUKUN MEKANSAL KURALLARI

- Devletin ülkelerinden bahsettiğimizde devletin üç tür ülkesi bulunur. Bunlar; kara, deniz ve hava ülkesidir.

D) KARA ÜLKESİNE İLİŞKİN ULUSLARARASI HUKUK KURALLARI

A) KARA SINIRLARI

- Sınırlarla belirlenmiş olan devletin yaşamaya müsait ülkesi kara ülkesidir.
- Mülki sınırlar devletin yetkisinin bulunduğu çizgiyi hesaplamak için kullanılır.
- Uygulanan uluslararası hukukta **sınırların belirlenmesi** genellikle **andlaşmalarla** yapılmasına karşın bu sınırların nasıl çizileceğine ilişkin belirli metotlar da vardır.
- Eğer devletler sınırlar konusunda bir andlaşma yapamıyorlarsa çatışmazlık doğabilir. Uyuşmazlıkların çözümüyle alakalı uluslararası örgüt ve hakemlik kararları ortaya çıkabilir.
- Kara sınırlarının taraflarca saptanması ya da yargı organlarınca saptanması halinde bu sınırlar “**objektif anlam (erga omnes)**” ifade eder. O andlaşmaya taraf olmayan kişilerin de sınırlarla bağlı olması sonucunu doğurur.
- Daha önce başka amaçlarla belirlenmiş sınırlar bu devletler arasında sınır olarak kabul edilebilir ya da yeni bir sınır tespit edilebilir.

Sınır Belirlemede Yapay Öğeler: Cetvelle çizme (enlem ve boylam çizgileri)

Sınır Belirlemede Doğal Öğeler: Dağlar, denizler, göller

- **Dağlarda** en üst noktalardan itibaren, eteklerinden itibaren veya yağmur sularının aktığı bölümlere bakılarak bir sınır belirlenebilir.
- **Akarsularda** da kıyı çizgisi- orta hat veya akarsuların en derin noktalarının birleştirilmesi (ulaşıma olanak veren akarsuların en derin noktaların birleştirilerek bir sınır çizilmesi (thalweg)) şeklinde sınır belirlenebilir.
- **Göllerde** ise gölün iki kıyısından biri sınır çizgisi olabilir, gölün iki sınır bitim noktalarının birleştirilmesi ile ve kıyıdaş devletlerin sınır oluşturması ile belirlenebilir.
- **Türkiye’nin Kara Sınırları** Avrupa kıtasında Yunanistan ve Bulgaristan ile Asya kıtasında SSCB ile oluşturulmuştur. SSCB yıkıldıktan sonra çizilen sınırlar ardılı olan devletlere (Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan) aktarılmıştır.
- SSCB ile yapılan andlaşma Moskova Andlaşmasıdır.
- Azerbaycan-Ermenistan-Gürcistan ile yapılan sınır Andlaşması ise Kars Andlaşması
- Türkiye-Suriye arasındaki sınır Lozan Andlaşması’nın 2. maddesinde düzenlenmiştir. (syf 225)

- Türkiye’nin kara sınırlarına bakıldığında bir sıkıntı olmadığı ve objektif olarak diğer ülkeler tarafından da tanındığını söyleyebiliriz. Türkiye tam egemenliği olduğu bu sınırlar çerçevesinde ülkesel yetkilerini kullanabilir.

B) AKARSULAR, GÖLLER, KANALLAR

- Kara ülkesinin içerisinde yer alan sulardır. Bunlara ek olarak yer altı suları da ifade edilebilir. (akifer hukuku)
- Birden fazla devletin sınırları içerisinde geçen su yollarına “**uluslararası, sınıraşan**” su yolları adı verilmektedir.
- Sınıraşan su yolları üzerinde tek devletin egemenliği olmadığı konusu uluslararası hukukta tartışılmaktadır.

Örnek: Sınıraşan sularda suyun dolduğu yerdeki devlet baraj yapmak suretiyle bu suyu bırakmazsa uyuşmazlık yaşanabilir, sınıraşan suların kirliliği problemi meydana gelebilir.

• Uluslararası Suyollarının Ulaşım Dışı Amaçlarla Kullanılması Hukukuna İlişkin Sözleşme

m.2’de bu su yollarının nasıl kullanılacağı hususu düzenlenmiştir.

• İki devlet arasında sınıraşan su niteliğinde bir durum söz konusuysa aralarında bu konuda andlaşma yapmaları gereklidir. Andlaşma ile sınıraşan su yollarını düzenleyemezlerse uluslararası yargı organlarına başvurabilirler.

• **Sınıraşan göllerin** paylaşımı da uluslararası hukukun konusudur.

Örnek: Hazar Denizi üzerinde birden fazla devletin belirli sınırlara kadar paylaşım yapması

• Bir denizi bir başka denize bağlamaya yönelik **kanallar** vardır. Bu kanalların da birden fazla devleti bağlaması durumunda **uluslararası kanal** haline gelmesi mümkündür.

ULUSLARARASI SU YOLLARINDA ULAŞIMA YÖNELİK KURALLAR

Uluslararası Akarsular

• Ulaşım rejiminin, uygulanan uluslararası hukukta ağırlıklı görüşte tam bir **serbest geçiş kuralına** tabi kılındığı görülmektedir. Bununla birlikte serbest geçiş hakkını yalnızca kıyıdaş devletlere tanıyan andlaşmalar da mümkündür.

Uluslararası Kanalların Hukuksal Rejimi			
Ulusal Kanallar	Uluslararası Kanallar		
• Bir iç suyu başka bir iç suya bağlayan kanallardır.	• Düzenlemesi uluslararası andlaşma ve uluslararası örf ve adet kuralına bağlı olan kanallardır.		
	Süveyş Kanalı	Panama Kanalı	Kiel Kanalı
	• 1888 İstanbul Sözleşmesi m.1 • Savaşta ve barışta, bütün ticaret ve savaş gemilerine hiçbir ayırım yapılmadan serbest ve açık	• 1977 Washington Andlaşması m. 1-2 • Kanal, sonsuza kadar tarafsız bir uluslararası transit su yolu olarak kalacak • Savaşta ve barışta, bütün ticaret ve savaş gemilerine hiçbir ayırım yapılmadan serbest ve açık	• 1919 Versailles Andlaşması m.380-386 • Almanya ile barış içinde bulunan bütün devletlerin ticaret ve savaş gemilerinin hiçbir ayırım yapılmadan serbestçe geçmesi

ULUSLARARASI SU YOLLARININ ULAŞIM-DIŞI KULLANIMI

• Sular üzerinde balıkçılık, tarımsal yararlanma, endüstriyel yararlanma gibi hakların hukuksal dayanağı devletlerin egemenliğidir.

Balıkçılık ve Canlı Kaynak Avcılığı	Tarımsal Yararlanma	Endüstriyel Yararlanma
• Genel ilke kıyıdaş devletlerin uluslararası su yollarının kendi ülkesi içinde yer alan kesimi üzerinde tam egemenliğe sahip olması ilkesi	• Sulama şeklindedir.	• Enerji üretimi ve endüstriyeler yıkama ya da üretilen ürüne katmak üzere su kullanılması şeklinde yararlanılır.

- Uluslararası Sürekli Adalet Divanı, uluslararası hukukta su yollarının kullanımını düzenleyen bazı kararlar getirmiştir.

Örnek: Oder Uluslararası Komisyonunun Yetki Davası

- Uluslararası sulara ilişkin genel kabul gören ilke “**hakça ve makul kullanım**” ilkesidir.
- Su yollarının **önemli derecede zarar verecek şekilde** kullanımı hakça ve makul kullanım ilkesini zedeler.
- **Türkiye** uluslararası su yollarının “önemli olumsuz etki” göstermesiyle alakalı bildirim şartı koşan B.M. andlaşmasına sürekli olarak itiraz etmiştir. Türkiye’nin sınıraşan suları açısından **olumsuz etki kavramı** Suriye tarafından kullanılabileceği için bu kavramın geniş yorumlanması Türkiye tarafından kabul edilmemektedir.
- Konuyla ilgili; <https://www.ilimvemedeniyyet.com/uluslararasi-su-hukukun-temel-prensipieri.html#:~:text=Devletlerin%20s%C4%B1n%C4%B1ra%C5%9Fan%20sular%C4%B1%20yaln%C4%B1zca%20kendi,en%20temel%20ve%20de%C4%9Ferli%20ilkesidir.>

5. hafta / 14.03.22

ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU

- [1982 Deniz Hukuku Sözleşmesi](#) deniz hukuku açısından önemlidir. Türkiye bu sözleşmeye taraf değildir.
- Deniz hukuku ticaret hukuku içerisinde Türk Ticaret Kanunu’nun 5. cildinde düzenlenmiştir.

GENEL SORUNLAR VE DENİZ HUKUKUNUN GELİŞİMİ

Deniz ne için kullanılır?

- 1) Ulaşım ve iletişim için kullanılabilir.
- 2) Doğal kaynakların işletilmesi ve zenginliklerin kullanılması ve işletilmesi için kullanılabilir.

Örnek: ticaret, petrol, hidrokarbon

- Sınavda okyanusların, denizlerin, kanalların, adaların nerede olduğunu soracağım. Deniz haritası alınız.

Hidrokarbon yatakları nerede yer alır? Okyanusun derinliklerinde mi?

Okyanus tabanı nedir Denizler neden bu kadar önemlidir?

Okyanus tabanında neler var?

Mavi vatan nedir?

- Biz deniz kamu hukukunu, devletlerin denizler üzerindeki egemenlik haklarını, deniz yetki alanlarını inceleyeceğiz.
- Gemilerin hem mülkiyetini hem taşıdıkları yükü hem de taşıdıkları yüke ilişkin sözleşmelerini deniz ticaret hukuku dersinde göreceğiz.

Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi’ndeki deniz altı kablolarına ilişkin hükümler nedir?

- Deniz altı kablosunun kendi egemenliğinde olduğu sahilgar devletin kabloları koruma yükümlülüğü (m.21),takımda devletlerinin kablolar üzerindeki yetkileri (m.51) ,devletlerin, kıta sahanlıklarının üzerinde denizaltı kablosu kurma hakkı (m.79), açık denizlerde kablo döşeme serbestisi (m.87, m.112)

A) DENİZLERDEN YARARLANMANIN ANA KURALLARI

I) Denizlerde Ulaşım ve İletişim (syf 235-237)

- Denizlerin altındaki kablo ve nakil hatları önemli bir iletişim vasıtasıdır. Bunların kullanılması ve korunması deniz hukukunun korunmasıdır.
 - Denizler, enerji nakil hatlarıyla ilgili de kullanılmaktadır.
 - Enerji kaynaklarından yararlanma; petrol ve doğal gaz platformlarının uluslararası hukuktaki anlamını inceleyeceğiz.
- Denizlerdeki ulaşım ve iletişimle ilgili iki kavram: yüklü gemi taşımacılığı ve iletişim hatları (BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde düzenlenmiştir)

II) Denizlerin Doğal Kaynaklarının İşletilmesi (syf 237-239)

- Denizlerdeki doğal kaynaklar; canlı ve canlı olmayan kaynaklar olarak ikiye ayrılır.
- Canlı kaynaklar; denizlerdeki balık stokları
Canlı olmayan kaynaklar; petrol türleri ve madenler
- Bazı bilimsel faaliyetler de denizlerde yapılır.
- Örnek:** BAE'nin deniz dalgalarından enerji üretmesi
- Canlı ve canlı olmayan kaynakların işletilmesi denizlerde çok büyük bir enerji ve besin sorununu ortaya çıkarır. BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde bu duruma dair düzenlemeler içerisindeki en önemli nokta "münhasır bölge" düzenlemesidir.

B) DENİZ HUKUKUNUN GELİŞİMİ

- Roma Dönemi'nde de denizlerle alakalı taşımacılık gelişmeye başlayınca Roma hukukuna ilişkin kanunlar bunu düzenleme yoluna gitmişlerdir. O dönemde denizler üzerinde egemenlik iddiasından ziyade gemilerin güvenli bir şekilde bir noktadan başka bir noktaya taşınması meselesi gündemdedir.
- Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte denizler başka amaçlar uğruna kullanılmaya başlanmış ve devletlerin egemenlik iddiaları da gelişmeye başlamıştır.
- 7-9 yy.'da Rodos yasaları, Amalfi kuralları, Consolata del Mare kuralları...

Deniz korsanlığı hukuka uygun mudur?

Deniz haydutluğu ile deniz korsanlığı arasındaki fark nedir?

- Tarihte korsanlık bir devletin militer veya paramiliter unsuru olmakken, deniz haydutluğu ise yol kesip yağma yapma faaliyetidir.

- Denizin herkes tarafından kabul edilen genel geçer kurallarının olması gerekliliği için 1982 tarihli Deniz Hukuku Sözleşmesi akdedilmiştir.

Birinci ve ikinci deniz hukuku konferansları nerede toplanmıştır?

- İkisi de Cenevre'de toplanmıştır. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/627690>

C) ADALARIN DURUMU

I) Ada Kavramı

- 1930 Lahey Uluslararası Kodifikasyonu Konferansı ve 1958 Cenevre Karasuları ve Bitişik Bölge Sözleşmesi'nde (m.10) tanımlanmıştır. Buna göre ada, suların en yüksek olduğu zaman açıkta kalan, etrafı sularla çevrili bir kara parçasıdır.
- Kayalıklardan farkı üzerinde yerleşim alanı bulunmasıdır.
- BM Deniz Hukuku Sözleşmesi m.121'de adaların rejimi düzenlenmiştir.

- BM Deniz Hukuku Sözleşmesi m.121/4'e göre üzerinde yaşamaya elverişli, kara parçasına sahip olmayan ve ekonomik yaşamı bulunmayan kayalıklar kıta sahanlığına ya da münhasır ekonomik bölgeye sahip değildir.
- Karaya yakın ve karaya paralel olarak uzanan adaların deniz yetki alanlarını belirlerken kullanılan “düz esas hat” yönteminde önemli bir rolü vardır. Bu adalara “[adalar saçığı](#)” adı da verilir.

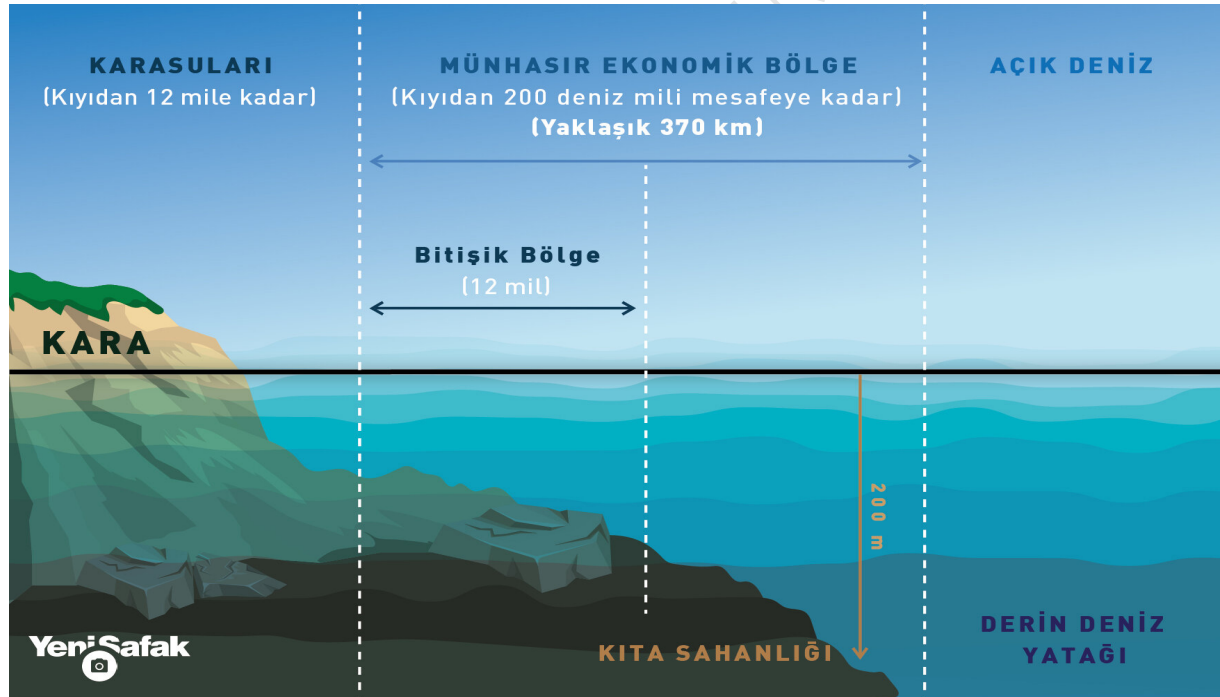
II) Takımadalar

- B.M. Deniz Hukuku Sözleşmesi m.46 ve devamında düzenlenmiştir.
- **Takımada devleti** tümüyle bir veya birkaç adadan oluşan devleti ifade etmek için kullanılır. Birbiriyle sıkı bağlar içinde bulunan, coğrafi, ekonomik ve siyasal bir bütün oluşturan ya da tarihsel olarak böyle kabul edilen adalar ya da bir kesimleri ile bunlara bitişik sular ve öteki doğal öğelerin tümüdür.

III) Yapay (Suni) Ada

- İnsan yapımı adalardır.
- Deniz yetki alanları bulunmamaktadır. Bu nedenle deniz yetki alanlarının belirlenmesinde de etkileri yoktur.

DEVLETİN ÜLKESİNİN BİR PARÇASINI OLUŞTURAN DENİZ YETKİ ALANLARI

- Deniz hukuku kavramlarına ilişkin; <https://www.analizportal.com/deniz-alanlarına-iliskin-bazi-kavramlar/>

ULUSLARARASI HUKUKTA DENİZ YETKİ ALANLARI

Devletin Ülkesinin Parçasını Oluşturan	Devletin Ülkesinin Parçası Olmayan	Devletin Egemenlik İddiasında Bulunamadığı
• Bazı deniz yetki alanları devletlerin daha fazla egemenlik yetkisi bulunan alanlardır. İç Sular > Karasuları > Takımada Suları > Boğazlar tam egemenlik > zararsız geçiş hakkı > daha az egemenlik yetkisi Bunlar devletin ülkesinin parçası olan deniz yetki alanlarıdır. (sahildar devlet bu alanlar üzerinde geniş egemenlik yetkilerine sahiptir.)	• Devletin, ülkesinin parçası olmayan deniz yetki alanları Bitişik Bölge > Münhasır Ekonomik Bölge > Kıta Sahaneliği > Arkeolojik Bitişik Bölge	• Devletlerin egemenlik iddiasında bulunamadığı deniz yetki alanı Açık Deniz > Derin Deniz Yatağı

- Ulaşım ve iletişim açısından karasuları bittiği andan itibaren artık açık denizde olduğumuzu söyleriz.

Deniz haritaları nedir? Körfez nedir? Haliç nedir?

- http://cografyaharita.com/dunya_sular-cografyasi_haritalari1.html
- Körfez; denizin kara dışına çıkarak oluşturduğu, göle benzer, ancak dar bir boğazla denize açılan su çıkıntısıdır. Körfezin meydana gelmesinde kıyı gerisindeki arazi yapısının çok önemli rolü vardır. Eğer dağlar kıyıya paralel olarak uzanıyorsa böyle kıyılarda girinti çıkıntı azdır.
- Haliç; gelgit olayının büyük ölçüde görüldüğü kıyılarda, akarsuların ağızlarında oluşan, huni biçiminde, derin, az çok geniş ve uzun su bölümü.

5. hafta / 18.03.22

- Ders işlenmedi.

6. hafta / 21.03.22

A) DENİZ KAVRAMI

- Birbirleriyle doğal bağlantılı bir iletişim-ulaşım alanı oluşturan tuzlu su alanlarına deniz denir.

Örnek: [Hazar Denizi](#)

- Hazar Denizi yaklaşık 371.000 km karelik bir alanı kapsayan, denizlerle ve okyanuslarla nehir-kanal şebekesi dışında herhangi bir doğal bağlantısı bulunmayan bir tuzlu su kitlesidir.
- Hazar'da balıkçılık önemli bir gelir kaynağıdır. Bölge dünya havyar ihtiyacının %90'ını karşılamaktadır. Bunun yanı sıra Hazar'da 163 milyar varil petrol ve 17,6 milyar metreküp doğalgaz rezervi vardır. Bu da Dünya petrol rezervinin %16'sı ve Dünya doğalgaz rezervinin %12'sine denk gelmektedir.

Hazar Denizi'nin Hukuki Statüsü

- Hazar'a kıyısı olan 5 devlet; Rusya, İran, Kazakistan, Türkmenistan, Azerbaycan
- Hazar'ı deniz veya göl olarak tanımlamamız kritik bir sonuç doğurmaktadır.
- "... Hazar deniz olarak kabul edildiği takdirde, 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne göre, her kıyıdaş devletin karasuları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesinin olması gerekmektedir."
- "...ve karasuları dışında kalan bölge için ise "açık deniz" statüsü uygulanacaktır.

- “...12 Ağustos 2018 tarihinde Kazakistan’da Hazar Denizi’nin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme kabul edilmiştir. Kıyıdaş devletler tarafından kabul edilen Hazar Denizi Sözleşmesi, “sui generis” bit çözüm belirleyerek uzun süredir süregelen paylaşıma ilişkin hukuki sorunları çözüme kavuşturmuştur.”
- “...Hazar Denizi Sözleşmesi, dünyanın en büyük iç su oluşumunu deniz ya da göl olarak ilan etmek yerine Hazar Denizi’ne “özel hukuki statü” tanınmıştır.”

B) DENİZLERDEN YARARLANMA

I) Ulaşım ve İletişim

- Deniz yollarıyla ihraç ve ithal edilen mallar kolay ve ucuz bir yolla taşınabilmektedir.
- Gemilerin statüsü • Telekomünikasyon ve Petrol Boru Hatları

II) Doğal Kaynakların ve Zenginliklerin Kullanımı

- Canlı kaynaklar, petrol ve öteki minareller

III) Enerji Kaynaklarından Yararlanma

- Akıntı ve rüzgardan enerji üretimi

C) DENİZ HUKUKUNUN GELİŞİMİ

- 7-9. yy’larda Rodos Yasası
- 10. yy’da Amalfi Kuralları
- 14. yy’da Consolata Del Mar

D) KARASULARI VE AÇIK DENİZ KAVRAMLARININ ORTAYA ÇIKMASI

- 13. yy sonrasında **karasuları** kavramı ortaya çıkmıştır.
- Coğrafi keşifler ile “**açık deniz**” kavramı doğmuştur. **Açık denizlerin serbestliği** bir davada görüş olarak ileri sürülmüş ve bu şekilde ortaya çıkmıştır.
- **18. yy’da Hovering Acts:** “Bir kıyı ülkesinin belirlediği sınırlar içerisinde yabancı veya yerli gemilerin dolaşmasını yasaklayan veya kısıtlayan, bir kıyı ülkesinin “üç millik” sınırını aşan yabancı gemilere çıkabileceğini ve nakliye beyannamelerinin uygun hükümet yetkilileri tarafından kontrol edilebileceğini öngören bir kanundur.

E) ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU KONFERANSLARI

I. Deniz Hukuku Konferansı - 1958 Cenevre: Dört Andlaşma, Bir Protokol

- a) Karasuları ve Bitişik Bölge Sözleşmesi
- b) Açık Deniz Sözleşmesi
- c) Kıta Sahaneliği Sözleşmesi
- d) Açık Denizlerde Balıkçılık ve Canlı Kaynakların Korunmasına İlişkin Sözleşme

II. Deniz Hukuku Konferansı - 1960 Cenevre

- Karasuların genişliği ve balıkçılık alanları hususunda andlaşma ağırlanamamıştır.

III. Deniz Hukuku Konferansı - 1973-1982 (İlk New York, sonra farklı yerlerde)

- BM Deniz Hukuku Sözleşmesi imzalanmıştır. (Yürürlüğe giriş 16.11.1994)

F) ADALARIN DURUMU

BMDHS m.121’da düzenlenmiştir.

“(1) Bir ada, sularla çevrili olan ve sular yükseldiğinde su üstünde kalan, doğal olarak meydana gelmiş bir kara parçasıdır. (m.121)

(2) 2. 3. paragraf hükümleri saklı kalmak üzere, bir adanın karasularının, bitişik bölgesinin münhasır ekonomik bölgesinin ve kıta sahanlığının sınırlandırılması, işbu sözleşmenin diğer kara parçalarına uygulanabilir hükümlerine uygun olarak yapılır.

(3) **İnsanların oturmasına elverişli olmayan ve kendilerine özgü ekonomik bir yaşamı bulunmayan** kayalıkların münhasır ekonomik bölgeleri veya kıta sahanlıkları olmayacaktır.

- Takımadalar BMDHS m.46’da düzenlenmektedir. Takımada devletlerinin deniz yetki alanları farklılaşır.

- **Yapay adaların deniz yetki alanları yoktur.**

Örnek: Sealand platform-adası / uluslararası hukukta kabul edilmemiştir.

DEVLETİN ÜLKESİNİN BİR PARÇASI OLAN DENİZ ALANLARI

- **BMDHS m.2/1** “Bir kıyı devletinin egemenliği **kara ülkesinin** ve **iç sularının** ve bir takımada devleti olması halinde **takımada sularının** ötesinde, **karasuları** olarak tarif edilen (kıyıya) bitişik bir deniz kuşağını kaplar.

A) İÇSULAR

- **BMDHS m.8** “Karasularının başladığı esas çizginin (hattın) berisinde kalan sularıdır.”

Esas Hat Nedir?

- **BMDHS m.5’ye göre normal esas hat;** suların en alçak olduğu zamandaki coğrafi kıyı çizgisine denir.

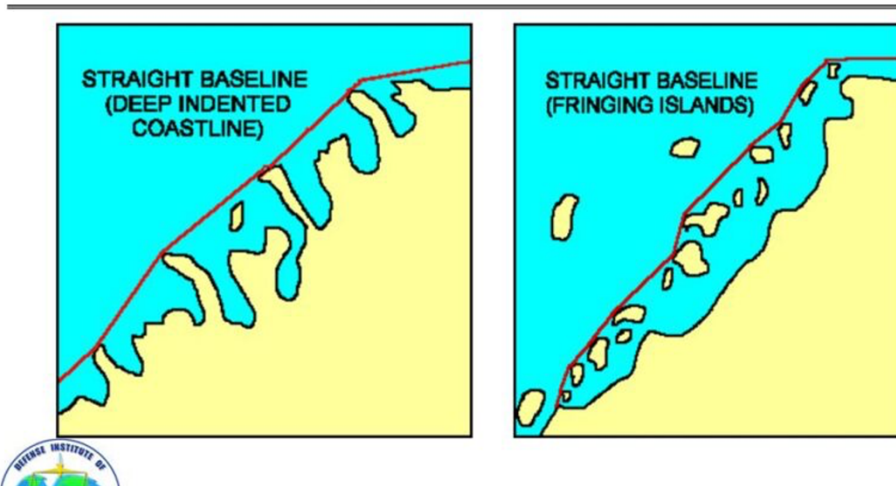
- Normal esas hat, kıyı devleti tarafından resmen kabul edilmiş büyük ölçekli haritalar üzerinde gösterilir.

- **BMDHS m.7’ye göre düz esas hat** ise coğrafi kıyı çizgisinin üzerinde saptanan birkaç uç noktanın bir düz çizgi ile birleştirilmesinden oluşturulan kıyı çizgisidir.

- Kıyının derin bir şekilde girintili çıkıntılı olduğu yerlerde veya kıyının hemen yakınında kıyı boyunca uzanan bir adalar saçağı varsa, karasularının genişliğinin ölçülmesi için esas alınan hattın çiziminde uygun noktaları birleştiren düz esas hatlar yöntemi kullanılır.

Örnek: Norveç’in esas hatları “düz esas hat” yöntemi ile belirlenmiştir.

Straight Baselines

- Esas hat; iç suları belirlemek ve denize doğru olan deniz yetki alanlarının sınırlarını ölçme amacını güder.

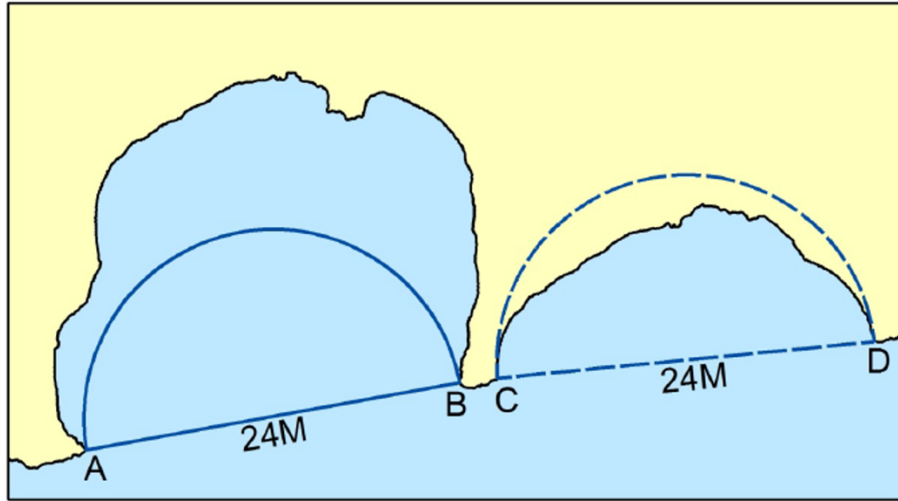
Düz Esas Hattın Uygulanabileceği Haller

BMDHS aşağıdaki coğrafi öğelerin var olduğu durumlarda, birtakım koşullara bağlı olarak, düze esas çizgi yöntemine başvurulabileceğini kabul etmektedir:

- Mercan adaları ve serpiştirilmiş kayalıklara sahip adalar
- Akarsu ağzları
- **Körfezler**
- Limanlar
- Suların çekildiği zaman ortaya çıkan yükseltiler
- Çok girintili çıkıntılı kıyılar
- Kıyıya çok yakın takımadalar
- Doğal özellikleri nedeniyle kıyı çizgisinin çok değişken olduğu yerler

Körfezlerde Esas Hattın Çizilmesi

- Körfezin ağız açıklığı 24 deniz milini aşmamalıdır.
- **BMDHS m.10** "...bu girintinin ağzına çizilen bir hattı çap olarak alan bir yarım daire alanı kadar alana veya ondan daha büyük bir alana sahip olmadıkça bir körfez telakki edilemez."
- Tarihsel körfezler, bu ölçülerin aranmadığı, eskiden beri kıyı devletinin tam yetkisi altında sayılan ve böylelikle iç sular rejimine tabi kabul edilen körfezlerdir. (teamül kaynaklı)
- Tarihsel körfez sayılabilmek için "...kıyı devletinin başka devletlerin tepkisine yol açmadan, uzun süredir, egemenliğini fiilen kullanması gerekir."
- Bu şartları sağlayan körfezler **iç sulardan** sayılır ve esas hat böylece çizilir.

IABI = körfez

D) İçsuların Hukuksal Rejimi

- Kıyı devletlerinin iç sulardaki yetkileri kural olarak tamdır.
- İç sulara üçüncü taraf deniz araçlarının giriş ile geçişi kıyı devletlerinin takdirindedir.
- Modern eğilim limanlarının giriş-çıkışları serbestisine sahip olması yönündedir. Fakat kıyı devletleri bazı hallerde bu giriş-çıkışları sınırlandırabilmektedir.
- İç sularda bulunan üçüncü taraf gemisi kıyı devletinin kurallarına uymalıdır.
- Kıyı devletinin iç sularda yargılama yetkisi tamdır. Fakat, gemi mürettebatı arasındaki özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanan sorunları geminin bayrak devletinin yasalarına bağlıdır.
- Uygulamada kıyı devletleri, mürettebat arasında işlenen suçlar ile iç disipline ilişkin hususlarda yargılama yetkisi olsa dahi kullanmamaktadır. (teamül haline gelmiş)
- Savaş gemilerinin dokunulmazlığı ilkesi ise korunmaktadır.

Sezercan Bektaş Hocamızın konuyla ilgili makalesi;

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1205940>

"Liman kısıtlamasıyla ilgili bu makaleden soru gelebilir"

“İç suları yanlış değerlendiren arkadaşla diyecek bir şey yok, verecek not da yok.”

B) KARASULARI

- Esas hatlardan (devletin kıyılarından veya iç sularının bittiği yerden) başlayıp belli bir mesafeye kadar uzanan, **kıyı devletlerine ait** deniz kuşağıdır.
- Adaların da karasuları vardır. Fakat adaların karasuları kıyılardan farklı olarak sınırlanabilir.

İ) Karasularının Genişliği ve Sınırlandırılması

- **BMDHS m.3**'te karasularını; esas hatlardan itibaren 12 deniz mili olarak kabul edilmiştir. (Türkiye taraf değildir.)
- **BMDHS m.15**'te karasularının sınırlandırılmasına ilişkin olarak özel koşullar dışında bir kıyı devletinin kıyıları arasındaki **eşit uzaklık çizgisinden öteye geçme hakkının olmadığı** belirtilmiştir.

2674 Sayılı Karasuları Kanunu m.1

- (1) “Türk karasuları Türkiye ülkesine dahildir.
- (2) Türk karasularının genişliği “**altı deniz mili**”dir.
- (3) Cumhurbaşkanı, belirli denizler için o denizlerle ilgili bütün özellikleri ve durumları göz önünde bulundurmak ve hakkaniyet ilkesine uygun olmak şartıyla altı deniz milinin üstünde karasuları genişliği tespit etmeye yetkilidir.”

- Karadeniz’ ve Akdeniz’de deniz alanlarımız 12 mil, Ege’de 6 mildir.

Karasularının Sınırlandırılma Kuralları

- 1) Taraflar anlaşabilirse sınırlandırma andlaşma ile gerçekleştirilecektir.
- 2) Andlaşma olmadığı zaman “tarihsel haklar ya da öteki durumlar başka türlü bir sınırlandırma gerektirmiyorsa” karasuları sınırlandırılması eşit uzaklık yöntemine göre yapılacaktır.

a) Karasuları Dış Sınırının Belirlenmesine İlişkin Bazı Metotlar

- Karasularının dış sınırı çeşitli şekillerde belirlenebilir.

Örnek: paralel çizgi yöntemi, daire kavisleri yöntemi, <https://www.hizliresim.com/ii2e42i>
<https://www.hizliresim.com/6vacifj>, <https://www.hizliresim.com/r13gxr4>

- Girintili çıkıntılı kıyılarda daire kavisleri yöntemi kullanılmıştır.

b) Karasularının Genişliğinin Belirlenmesi

BMDHS m.15 “Kıyıları karşı karşıya veya bitişik olan devletler, aralarında andlaşma olmadıkça esas hatlarından “**eşit uzaklıktaki orta çizgiyi**” aşamazlar.”

- Bununla birlikte tarihsel bir hak veya diğer özel şartların gerektirdiği durumlarda yukarıdaki hüküm uygulanmaz.

- Tarihsel haklardan kasıt uzun süredir itirazla karşılaşmadan olağan ölçüleri aşan bir genişliğin kabulüdür.

- Özel şartlar ise BM Uluslararası Hukuk Komisyonu’nun raporunda belirtildiği üzere, uluslararası yargı kararlarından hareketle;

- 1) jeolojik, jeofizik, jeomorfolojik, topoğrafik özellikler
- 2) kıyının olağanüstü şekli, adaların varlığı ve bu adaların kıyı devletlerine uzaklığı,
- 3) büyüklüğü, ekonomik ve sosyal durumu
- 4) başka deniz sınırlarının varlığı
- 5) seyrüsefer güvenliği
- 6) petrol yataklarının varlığı gibi durumlardır.

Örnek: Kanal Adaları'na ilişkin uyuşmazlıklarda bu haller dikkate alınmıştır.

II) Karasularının Hukuki Rejimi

- Kural olarak kıyı devlerinin egemenliği bulunmaktadır. Bu egemenlik; karasularını, bunların üzerindeki hava sahasını, deniz dibini ve toprak altını kapsar.
- İktisadi konular ve güvenlik devletin yetkisindedir. Karasularına sahip olan kıyı devletin tüm gemiler üzerinde denetim, ziyaret, yakalama ve müsadere yetkileri bulunur.
- Zararsız geçiş hakkı ve yargı yetkisine ilişkin bazı sınırlamalar buna istisna teşkil eder.

7. hafta / 28.03.22

- Uygulanan hukukta karasularında sahildevletinin bazı egemenliğine ilişkin sınırlar bulunur. Bunlar

- 1) Yabancı devletlerin gemilerine kimi koşullarla karasularından geçiş hakkı tanınması konusunda
- 2) Kıyı devletin bu tür geçişleri ilgilendiren yargı yetkileri konusunda olabilir.

Tam egemenlik = münhasır egemenlik

- Münhasır egemenlik belirli sınırlamalar içerisindeki egemenliktir.
- İç sularındaki tam egemenlik ile karasularındaki münhasır egemenlik birbirinden farklıdır.

Zararsız Geçiş Hakkı (BMDHS m.17-32)

- Belirli hususlarda belirli gemiler karasularından sahil devletten izin almaksızın geçebilirler.

1. sınırlama; Sahildevlet bu gemileri durdurma yetkisine sahip değildir.

2. sınırlama; Sahildevletin zararsız geçiş yapan gemiye karşı yargı yetkisi de sınırlandırılmıştır.

- Kural olarak tüm devletlerin gemileri karasularını kat etmek amacıyla başka bir devletin karasularından geçebilir. Zararsız geçiş hakkı uçakları kapsamaz.
- **Zararsız geçiş**, karasularını kat etme amacıyla kıyı devletin huzur, düzen ve güvenliğine zarar vermeyen, sürekli ve süratli bir geçiş olarak tanımlanmaktadır.
- Kıyı devleti zararsız geçişi engelleyemez ve ücrete tabi tutamaz.
- Denizaltılar su üstünde bayrakları asılı olarak geçmelidirler.
- Zararsız geçiş kesintisiz olmalıdır. Kesintisiz olmasından kasıt geminin deniz sahasını kesintisiz olarak kat etmesidir.
- Bazı olağanüstü durumlarda zararsız geçen geminin durması gerekebilir.

Örnek: mücbir sebep, hava olayı

- Bazı gemiler, karasularında trafiği engellemesin diye karasularında gemilerin demirlemesine dair noktalar belirlenmiş olabilir. Bu demirleme noktaları deniz haritaları üzerinde gösterilir. Acil durumda gemiler bu demirleme noktalarını kullanabilirler. Bu durma kesintisizliği kural olarak ortadan kaldırmamaktadır.

Zararsızlık nedir?

- **BMDHS m.19'**te zararsız geçiş yerine geçen uygulamalar tadidi (sınırlı) olarak sayılmıştır. Buna göre;

- 1) Kıyı devletin egemenliğine, ülke bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığına karşı kuvvete ya da tehdidine başvurulması (BM m.2/4'e aykırı davranış)
- 2) Silahlı deneme ya da manevra yapılması
- 3) Kıyı devletin savunması ve güvenliği ile ilgili bilgi toplanması
- 4) Kıyı devletin savunmasına ve güvenliğine zarar verecek propagandalar yapılması
- 5) Gemiden uçak uçurulması ya da gemiye alınması
- 6) Her türlü askeri aracın uçurulması ya da gemiye alınması

Silahsız İHA askeri bir araç olarak kabul edilebilir mi? Uluslararası hukukta bir andlaşmada değerdendirilmiş mi? Uluslararası hukukta askeri araç nedir?

• https://kho.msu.edu.tr/akademik/enstitu/Alp_SAVBEN_dergi/182/3.pdf

• “Sınavda soracağım, 15 puan.” -Sezercan Bektaş

7) Kıyı devletinin kurallarına aykırı olarak mal, para ya da kişilerin gemiye alınması ya da gemiden çıkarılması (düzensiz göç ve kaçakçılık kavramları)

8) Ağır kirlenmede bulunulması

• Solas Sözleşmesi (deniz güvenliği) ve Marpol Sözleşmesi (deniz kirliliği) (IMO hazırlamış)

9) Balıkçılık faaliyetlerinde bulunulması

• Soyları tükenmekte olan balıklarla, canlı balık stoklarıyla ilgili uluslararası sözleşmeler vardır.

10) Araştırma ve ölçüm faaliyetlerinde bulunulması

11) Kıyı devletinin haberleşme sisteminin ya da herhangi bir teçhizat ya da tesisinin işleminin engellenmesi

12) Geçişle ilgili olmayan başka faaliyetlerde bulunulması

durumlarında zararsız geçiş hakkı ihlal edilmiş olur.

• Zararsız geçiş hakkının ihlal edildiği durumda kıyı devleti ilgili gemiyi durdurabilir, üzerinde yargılama yapabilir. Sahildar devlet bütün egemenlik yetkilerini bu gemiler üzerinde kullanabilir.

• Kıyı devleti zararsız geçiş hakkı dışında geçiş kalan tüm konularda bütün egemenlik haklarını kullanma yetkisine sahiptir. (devletin ülkesel egemenliği)

BM Deniz Hukuku Sözleşmesi m.21’de sayılmıştır. Buna göre bir devlet karasularında;

1) Ulaştırma güvenliği ve deniz trafiğinin düzenlenmesi

2) Deniz ulaşım araç-gereçlerinin korunması

3) Denizaltı kablolarının ve petrol borularının korunması

4) Denizin canlı kaynaklarının korunması

5) Sahildar devletin balıkçılığa ilişkin kanun ve kurallara aykırı davranışların önlenmesi

6) Sahildar devletin çevre alanlarının muhafazası ve kirliliğin önlenmesi, azaltılması ve kontrol altına alınması

7) Denize ilişkin bilimsel araştırmalar ve hidrografik ölçümler yapılması

8) Sahildar devletin gümrük, maliye, sağlık veya göç konularındaki kanun ve kurallarına aykırı davranışların önlenmesi yetkilerini kullanabilir.

• Ancak sahildar devlet bu yetkilerini yabancı gemilerin zararsız geçişini önlemeyecek biçimde kullanmalıdır. Kıyı devletinin güvenliği gerektirdiği takdirde yabancı gemiler arasında ayırım yapmamak ve uygun biçimde ilan etmek kaydıyla devlet zararsız geçiş erteleyebilir. (1958 Cenevre Sözleşmesi m.16/3, BMDHS m.25/3)

• Zararlı geçiş ticaret gemilerinin meydana getirmesi halinde kıyı devletinin öngördüğü önlemleri almak ve uygun cezaları uygulama yetkisi varken aynı durumda savaş gemileri veya kamu yetkisini kullanan öteki devlet gemilerinin olması halinde kıyı devleti uygun uyarıları yaptıktan sonra en fazla bu gemilerin karasularını terk etmelerini isteyebilir.

• Karasularında ortaya çıkan zararlı faaliyet halinde sahildar devlet ilgili gemiyi “**kesintisiz takip**” yetkisine sahiptir. (BMDHS m.111)

• Bir ticaret gemisi açık denizde yol alıyorsa ve bu geminin içerisinde suç işlenmişse “bayrak yasası” gereği bayrak devletinin yargı yetkisi çerçevesinde suç yargılaması yapılır.

Karasuları içerisinde bir suç işlenmişse kıyı devletinin cezai yargılama yapma yetkisi var mıdır?

• Suçun sonuçları kıyı güvenliğini bozuyor, kıyıya karşı işleniyorsa kıyı devletinin yargı yetkisi barizdir. Böyle bir durum yoksa ve gemi kaptanı veya gemi devletinin konsolosluğu ilgili sahildevletten yardım istemişse sahildevlet mutlak surette yargılama faaliyeti gösterecektir.

Gemi adamları kimlerdir?

• https://tr.wikipedia.org/wiki/Gemi_adam%C4%B1

Gemi kaptanının öldürülmesi ve sahildevletten yardım istenmesine rağmen bir cevap alınmaması durumunda ne yapılmalıdır, yapılacaktır?

• ??? Devletler arasındaki ilgili uluslararası anlaşma hükümlerine göre değerlendirme yapılabilir. ???

Karasularının dışında işlenen suçlarda sahildevletin yargılama yetkisi var mıdır?

• Doğrudan yargı yetkisi olmamakla beraber eğer sahildevlet ait bir platformda işlenmişse istisnai olarak kıyı devletinin de yargı yetkisi vardır.

• Savaş gemilerinin zararsız geçiş hakkı kullanması durumunda kıyı devletinin yargı yetkisi bulunmamaktadır. Çünkü **savaş gemilerinin dokunulmazlığı** kuralı kabul edilmiştir. Eğer savaş gemileri hukuka aykırılık teşkil eden durumlar meydana getirmişse sahil devleti karasularının terk edilmesini bu gemilerden isteyebilir.

ZARARSIZ GEÇİŞ HAKKI KULLANILIRKEN İLGİLİ GEMİDE SUÇ İŞLENMESİ		
TİCARET GEMİLERİ		SAVAŞ GEMİLERİ
Ceza Davası	Hukuk Davası	
• Gemi mensupları veya yolcular tarafından işlenen suçtan kıyı devleti etkilenmiyorsa yargı yetkisini kullanmamalıdır. 1) Suçun sonuçları kıyı devletine uzanıyorsa, 2) Suç, kıyı devletinin barışını ve düzenini bozuyorsa, 3) Gemi kaptanı ya da geminin bayrak devletinin diploması temsilciliği ya da konsolosluğu kıyı devleti yetkililerinden yardım istemişse, 4) Uyuşturucu kaçakçılığı söz konusu ise, Kıyı devleti yargılama yetkisini kullanır. • Suçun kıyı devletinin iç sularından gelerek karasularından geçen bir gemide işlenmesinde yukarıdaki şartlar aranmadan kıyı devleti yargılama yetkisine sahiptir.	• Eğer dava gemide bulunan kişilerle ilgiliyse kıyı devleti gemiyi durdurmamak veya yolundan çevirmemekle yükümlüdür. • Eğer dava gemiyle ilgiliyse geminin kıyı devletinin karasularında bulunması veya herhangi bir sebeple iç sularından karasularına geçmesi halinde kıyı devletinin bu gemi üzerinde adli yargı yetkisini kullanması ve gerekli ise önlemler alması hakkı vardır. • Açık deniz ya da başka devletlerin karasularından gelen gemilerde ise kıyı devletinin adli yargı yetkisi yalnızca geminin geçiş amacıyla yüklenmiş olduğu sorumluluklar için vardır.	• Kıyı devletinin yargı yetkisi dışındadırlar. • Bu gemilere karşı kıyı devletinin yapabileceği tek şey kıyı devletinin yasalarına ve yönetmeliklerine uyması uyarısında bulunmak ve eğer uyarıya uymazlarsa da karasularını terk etmesini istemektir.

C) TAKIMADA SULARI (ARŞİPELAJİK SULAR) (syf 253-255)

• BMDHS m.46 ve devamında düzenlenmiş bir yetki alanıdır.

- Takımada devleti; devletin kara ülkesinin bir kıtada değil tamamen adalardan oluşan bir bölgede yer alması durumunda söz konusu olur.
- Takımada suları en üç noktalardan itibaren **düz esas hat** yöntemiyle sınırları çizilir. Çizilecek sınır çizgilerinin birbirlerine en uzak adaların ve kayalıkların en uç noktalarının birleştirilmesiyle elde edilmesi yoluna gidilirken bu çizgilerin uzunluğunun “100 deniz milini” aşmamasıdır. (BMDHS m.47)
- Kural dışılık olarak, bir takımada dış sınır çizgilerini %3’ünü aşmayan oranda kalmak koşuluyla kimi sınır çizgilerinin 125 deniz miline varması olanağı vardır.
- Takımada devleti kendi iç sularını saptama hakkına sahiptir. (BMDHS m.50)
- Takımada sularının yetkilerini kısıtlayıcı nitelikte konular BMDHS m.51’de sayılmıştır. Buna göre

- 1) Takımada devletleri komşu devletlerin takımada suları içerisinde yer alan bölgelerde geleneksel avlanma haklarını sınırlı olarak kullanması
 - 2) Takımada sularının altında önceden yerleştirilmiş üçüncü devletlerin denizaltı kabloları ve boruları bu durumdan yararlanmayı sürdürebilmeleri ve ilgili üçüncü devlet bakımlarını yapma haklarını kullanabilmeleridir.
 - 3) Takımada sularından geçiş rejimi de takımada devletlerinin yetkilerini kısıtlamaktadır.
- Olağan olarak takımada sularından geçiş rejimi “zararsız geçiş” rejimidir.
 - Takımada devleti açık deniz ya da münhasır ekonomik bölgeleri bağlayan takımada suları ya da bunlara bitişik karasuları içinde ulaşım yolları belirleyerek buralardan yabancı devlet gemilerinin “takımada geçişi (arşipelajik geçiş)” haklarını kullanmalarına izin verebilir.
 - Takımada geçiş hakkı büyük ölçüde “uluslararası boğazlardan geçiş hakkının” aynısıdır. (m.53)

Takımada devletleri hangileridir?

- İskoçya civarında 700'den fazla ada vardır. Temel olarak takımadalardan oluşan en büyük dört devlet Japonya, Filipinler, Birleşik Krallık ve Endonezya'dır.

7. hafta / 01.04.22

D) BOĞAZLAR

- Kanallar insan eliyle oluşmuş yapılarken boğazlar doğal olarak oluşmuşlardır ve bu iki kavramda hukuki statü farkı vardır.
- Boğazlar kara parçaları arasında iki farklı deniz alanını birbirine bağlayan doğal deniz yoludur.
- Boğazlar gösterdikleri birtakım özelliklere göre “ulusal boğazlar” ve “uluslararası boğazlar” olmak üzere iki ana gruba ayrılır.
- Ulusal boğazlar; genellikle tek bir devletin kıyıdaş bulunduğu ya da bir kapalı denize bağlanan dar deniz yollarıdır. Ulusal boğazlarda kıyıdaş devletin ulusal egemenliği vardır ve geçiş rejimi de kıyıdaş devletin ulusal hukukuna göre düzenlenir.
- **Örnek:** İngiltere'deki Menai ve The Minch boğazları, Kerç Boğazı
- Uluslararası boğazlar; uluslararası ulaşımında yararlanılan boğazlardır.

Uluslararası Boğaz Olmanın Koşulları

- **Uluslararası Adalet Divanı'nın 1949 Tarihli Korfu Boğaz Davası'**nda bildirdiği gibi “coğrafi durum” belirleyici öğedir. Buna göre “iki açık denizi birbirine bağlayan deniz yolları” uluslararası boğaz niteliğindedir. (bir açık deniz- bir münhasır ekonomik bölge, iki ayrı münhasır ekonomik bölgede de böyle / BMDHS m.37)

- Yukarıdaki çıkarımlara bakılarak uluslararası boğaz tanımı yapılacak olursa uluslararası boğaz; günümüzde kara parçaları arasında ya bir açık deniz ya da münhasır ekonomik bölge alanı ile bir başka açık deniz ya da münhasır ekonomik bölge alanını ya da devletlerin karasularını bağlayan ya da uluslararası bir andlaşma konusu oluşturan doğal deniz yoludur.
- BMDHS uluslararası boğaz rejimi ile Montrö Boğaz rejimi birbirinden farklılık arz eder.

I) Uluslararası Boğazların Hukuksal Rejimi				
Genel Geçiş Rejimi	1958 Cenevre Sözleşmesi	BM Deniz Hukuku Sözleşmesi		Montrö Sözleşmesi
• Geçiş özgürlüğü ilkesi gereği “serbest geçiş rejimi” uluslararası hukukta genel geçiş rejimidir.	• Uluslararası boğazlardan geçiş özgürlüğü “zararsız geçiş” niteliğindedir. • Bu zararsız geçiş hakkının karasularındaki zararsız geçiş hakkından farkı zararsız geçiş sırasında kıyı devletinin güvenliğinin gerektirdiği hallerde dahi olsa boğazların süreli olarak kıyı devletince askıya alınamamasıdır.	İki Açık Deniz veya İki Münhasır Ekonomik Bölge Arasındaki Boğazlar İçin	Karasuları ile Açık Deniz veya Münhasır Ekonomik Bölge Arasındaki Boğazlar İçin	• Türk Boğazları’nın rejimleri bu sözleşme hükümlerine göre belirlenmiştir. • İlke serbestliktir. • Montrö Sözleşmesi’nde boğazlar üzerinde transit geçiş değil, “zararsız geçiş” rejimi kabul edilmiştir. • Sözleşmenin 8 vd. maddeleri savaş gemilerine getirilen sınırlamaları düzenlemektedir.
		• Bu uluslararası boğazlar için “transit geçiş” rejimi temel kuraldır. (m.38) • BMDHS m.45 • Transit geçiş rejimi BMDHS m.38-45 arasında düzenlenmiştir. • Transit geçiş koşulları zararsız geçiş rejimine göre daha serbesttir.	• Bu uluslararası boğazlar için “zararsız geçiş” rejimi temel kuraldır. • Bu zarar geçiş hakkının karasularından farklı olarak kıyı devletince askıya alınması olanağı yoktur.	

- BMDHS ve özel ikili andlaşmalar ve çok taraflı andlaşmalarla uluslararası boğazların geçiş rejimleri düzenlenmiştir.
- BMDHS’ye göre uluslararası boğazlarda “transit geçiş rejimi” geçerlidir. Transit geçiş rejimi bu geçişi yapan yabancı bayraklı gemilerin herhangi bir şekilde durdurulamayacağı ve onun üzerinde kıyı devletinin denetim yetkisinin bulunamayacağı bir rejimdir. Bu hak bütün gemilerle uçaklar için geçerlidir. Bu geçiş “kesintisiz ve hızlı” bir şekilde yapılmalıdır. Transit geçiş kıyı devleti tarafından askıya alınamaz, durdurulamaz.
- Transit geçişlerde de sınırlamalar vardır. (balıkçılık faaliyeti yapılamaması, kıyı devletinin geçiş hakkını askıya alamaması, bilimsel faaliyet yapılamaması)
- Transit geçişte trafik düzenlemelerini kıyı devletler veya yetkili organlar yapabilir.
- Uluslararası hukukta transit geçiş ve zararsız geçiş rejimi dışında “serbest geçiş rejimi” de düzenlenmiştir. Serbest geçiş rejiminde sınırlama yoktur.
- **Transit geçiş** uluslararası hukukta **örf ve adet kuralı** haline gelmiştir.
- Özel rejime tabi tutulan boğazlar da vardır.

Örnek: Cebelitarık, Macellan, Danimarka, Malacca, Türk Boğazları

II) Türk Boğazları

- Hem 1923 Lozan Boğazlar Sözleşmesi'nde hem de [1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi](#)'nde düzenlenmiştir.
- Bu andlaşmalara göre Türk Boğazları; İstanbul Boğazı (Andlaşmada Karadeniz Boğazı olarak geçiyor), Marmara Denizi ve Çanakkale Boğazı'dır.
- Doç Dr. Cihat Yaycı İstanbul Boğazı / Çanakkale Boğazları'nın boğaz niteliğinin tartışılmasının gerekli olduğunu çünkü bu boğazlarda bir açık denizden (münhasır ekonomik bölgeden) Marmara Denizi'ne (kapalı denize) geçiş söz konusudur.
- Geçmişten günümüze bakıldığında 1453 İstanbul'un fethi ve bundan sonraki dönemlerinde Türk Boğazları bir bütün olarak kabul edilmiştir.
- Osmanlı Dönemi'nde 1453'ten sonra boğazlar statü itibariyle "uluslararası boğaz" haline dönüşmüştür. (Londra Andlaşması)
- Lozan Andlaşması'nda boğazlarla alakalı olarak "Boğazlar uluslararası statüdedir. Boğazların uluslararası statüsünü bir Uluslararası Boğazlar Komisyonu denetleyecektir. Bu komisyonun başkanı Türkler olacaktır." şeklinde düzenleme mevcuttur. (içeride 15 km'lik alanda silahlanma yasak) Bu durumda Türk devletinin kendi boğazlarındaki egemenlik hakları sınırlanmıştır.
- 1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nde silahlanma yasağı kaldırılmış ve boğazlar üzerindeki yetki Türkiye Devleti'ne verilmiştir.
- Montrö Sözleşmesi süreli bir sözleşme olmasına rağmen süre dolduktan sonra hiçbir devlet bu andlaşmanın yenilenmesini talep etmemiştir.
- Montrö Sözleşmesi "zararsız geçiş hakkı" tanımakla birlikte boğazlar üzerindeki yetkilerden bazılarını Türkiye'ye tanımaktadır. Bu yetkiler "savaş zamanında" ve "barış zamanında" belirli farklılıklar barındırmaktadır.
- Savaş döneminde savaşan devletin Türkiye olmasına veya Türkiye'nin tarafsız olmasına göre farklı rejimler öngörülmüştür.

Montrö Sözleşmesi'nin maddeleri Türkiye aleyhine değiştirilebilir mi?

- Hayır, değiştirilemez. Söz konusu andlaşmada bu değişikliğin yapılabilmesi için Türkiye devletinin veto hakkı Montrö Sözleşmesi m.28'de düzenlenmiştir.
- "Montrö'nün rejimlerini sınavda sorabiliriz." -Sezercan Bektaş

Montrö Sözleşmesi'ne Göre Türk Boğazlarından Geçişin Hukuki Rejimi (Sui Generis Rejim)					
Savaş Zamanında				Barış Zamanında	
Türkiye Savaşan Devletse		Türkiye Tarafsızsa		Savaş Gemileri	Ticaret Gemileri
Savaş Gemileri	Ticaret Gemileri	Savaş Gemileri	Ticaret Gemileri		
- Bu durumda Türkiye boğazlardan savaş gemilerinin geçişi konusunda istediği gibi davranmakta serbesttir. (m.20, 21) - Tarafsız devletlerin savaş gemilerine barış zamanında uygulanan hükümler uygulanacaktır. - Savaşan devletlerin savaş gemilerinin boğazlardan geçmesi BM çerçevesinde alınacak önlemlere ilişkin geçiler ve bağlama limanından ayrılmış gemilerin buraya dönmesi halleri hariç yasaktır.	Türkiye savaşa tarafsız Türkiye ile savaşta olmayan devletlerin ticaret gemileri düşmana hiçbir biçimde yardım etmemek koşuluyla gündüz geçebilir.	Bu durumda boğazlardan geçecek savaş gemilerinin sınıfı ve tonajı sınırlandırılmış olup, bu gemilerin geçişi ön bildirim tabi tutulmuştur. Ayrıca, Karadeniz'de bulunacak kıyıdaş olmayan devlet gemileri için süre sınırlaması da getirilmiştir.	- Ticaret gemileri savaş ve barış zamanında “tam serbest geçiş hakkına” sahiptirler.(m.2/4) - Türkiye kendini savaş tehlikesi altında hissettiği zaman ticaret gemileri yalnızca gündüzleri geçebilirler.	- Askeri tankерler kimi silah sınırlarını taşımıyorsa ön bildirim gerektirmen ve tonajlar hesaba katılmadan tek başlarına geçiş hakkına sahiptirler. (m.9) - Bunların dışında kalan yardımcı gemiler ve küçük savaş gemileri belirli şartlara tabi tutulmuştur. (m.10)	- Ticaret gemileri savaş ve barış zamanında “tam serbest geçiş hakkına” sahiptirler. - Türkiye kendini savaş tehlikesi altında hissettiği zaman ticaret gemileri yalnızca gündüzleri geçebilirler.

- Karadeniz’e kıyıdaş olmayan devletlerin uçak gemilerinin, savaş gemilerinin ve denizaltılarının boğazlardan geçmesi yasaklanmıştır.
- Karadeniz’e kıyıdaş devletlerin 15.000 tonu aşan savaş gemileri ise tek başına ve en çok iki torpido eşliğinde boğazlardan ön bildirim ve geçişte kuvvet bildirimini şartlarını yerine getirmek suretiyle geçebileceklerdir. (m.11)

Neden böyle bir geçiş rejimi getirilmiştir?

- Karadeniz kapalı bir denizdir. Karadeniz’e kıyısı olan devletler ise bu geçiş hakkı rejimlerinden doğrudan etkilenmektedirler. Bu devletlerin güvenliğiyle ilgili olarak da Türk Boğazları üzerinde Türkiye’ye Karadeniz’e kıyısı olan devletler lehine yetkiler verilmiştir.

Kanal İstanbul boğazların geçiş rejimini nasıl etkiler?

- Kanallar eğer bir devletin toprağı içerisindeyse bu kanal üzerinde devletin egemenlik yetkisi vardır. Ancak açmış olunan kanalın hukuki sonuçları önemlidir. Bu kanal İstanbul’un boğazlar rejimini değiştirecek nitelik taşımamaktadır. Ancak taraflar tarafından “Montrö rejimini değiştirelim” şeklinde bir talep de ortaya çıkabilir. Bu konu askeri anlamda tartışılabilir.

- Kanalin güvenliği, kanal nedeniyle iç denizlerin korunması, askeri güçlerin sevkiyatı ve çevre kirliliği durumlarının bir arada değerlendirilmesi sonucunda siyasi irade rejim hakkında karar verebilecektir.

DEVLETİN BELİRLİ EGEMEN HAKLARA SAHİP OLDUĞU ULUSLARARASI DENİZ ALANLARI

- Sınav buraya kadar.

Kitap Önerileri

- <https://birtutamhukukdernegi.org.tr/hukuk-mesleklerine-giris-sinav-icerigi-ve-detaylari/>
- Faruk Erem- Adalet Psikolojisi
- Ayferi Göze- Devletin Ülke unsuru / Sınırları ve Devlete Olan Münasebeti, Doktora Tezi
- *Deniz hukukuyla ilgili*; Cihat Yaycı- Yunanistan'ın Talepleri + Aydoğan Özman, Deniz Hukuku, Turan Kitabevi
- İlber Ortaylı- Osmanlı'da Milletler ve Diplomasi
- Hakkı Hakan Erkiner- Uluslararası Terörizme Karşı Meşru Müdafaa
- Ayşe Nur Tütüncü, Ufuk Dal, Miray Azaklı Köse- Milletlerarası Sınırşan Akifer Hukuku
- Hugo Grotius-Denizlerin Serbestliği İlkesi/ Seha Meray
- İngiliz Doğu Hindistan Şirketi- Taha Özel

Kıyı Köşe Bilgiler

- *Vatandaşlık*; Bir devletle insan topluluğu arasındaki hukuki ve siyasi bağdır.
- *Uyruklu*; bireyin aslında bunu kendisine tanıyan devletin insan topluluğuna başka herhangi bir devletinkinden daha yakın bağlılığının hukuksal bildirimidir.
- *Perestroyka*; SSCB'de 1980'li yıllardan itibaren gerçekleştirilen ekonomik ve siyasi sistemi yeniden yapılandırma ve reform hareketleri. İlk olarak 1979'da dönemin devlet başkanı Leonid Brejnev tarafından önerilmiş, daha sonra sonraki devlet başkanı Mihail Gorbaçov tarafından desteklenmiş ve teşvik edilmiştir.
- *Kazandırıcı Zamanaşımı*; iç hukuktan uluslararası hukuka aktarılan bir kavram olup, başlangıçta bir hakka dayanmamakla birlikte bir ülke parçası üzerinde sürekli ve etkin bir biçimde egemenlik haklarını kullanan devletin belirli bir süre sonunda bu ülkeye sahip olmasını hukuksal açıdan kabul etmektedir.
- *Otorite*; hakim olan, genel karar verici olan, iktidarın ilkesi
- *Devletlerin Ardıl Olması*; uluslararası alanda farklı bir devlet oluşumunun ortaya çıkması ile eski devletteki taşınmaz malların, devlet arşivleri ve borçların, edinilmiş hakların, iç hukuk düzenlemelerinin, vatandaşlık ve haksız eylemlerin yeni devlete olan etkisini ifade eder. Andlaşmaların yeni devlete etkileri bakımından ardıllık üç şekilde incelenebilir:
 - 1) bir devletten ayrılan ülkede yeni bir devlet kurulması
 - 2) bir devletin başka bir devlete ülke parçası bırakması
 - 3) devlet kişiliğinin sona ermesi
- Casus belli, savaş nedeni
- Mutatis mutandis; her olayı kendi özelliklerine göre değerlendirmek
- Ekümeniklik, günümüzde genellikle, daha büyük bir dinî birliği ya da dinler arası iş birliğini sağlama amacını güden girişimleri ifade eder. Lozan Andlaşması ile Fener Rum Patrikhanesi'nin ekümeniklik sıfatı kabul edilmemiştir.
- 24 Mart Perşembe günün TÜBİTAK Uzay Yöneticisi Sözleşme Yöneticisi Duygu Erdoğan sunum yapmak için konferans salonuna gelecekti.
- Sürekli Hakemlik Mahkemesi (Permanent Court Of Arbitration, 1899, Lahey); Taraflar arasında tahkim yöntemi de dahil olmak üzere uyuşmazlıkların barışçıl yollardan çözümüne katkıda bulunan uluslararası örgüttür. Genel sekreteri Hugo H. Siblescu'dur.

- [Türkiye'nin uluslararası çok taraflı sözleşmeleri listesi](#)
- Tadidi; örneklendirme tahdidi ise sınırlayıcı, tüketici demektir.

VİZE SINAVI HAKKINDA

“Sınav klasik olacak. Bu dönemin sorusunu sorarken ilk dönemle ilgili bir şey de sorarız.” Kanun açık olmayacak. “10 soru” olacak. “sadece mavi kalem” “mümkünse karalamayın” ”sorulara net cevap verin, uzatmayın” “kısa sınav yorum olur” “sınavın ana gövdesini dipnotlar oluşturur.” “I. dönem %50, II. dönem %50”

AYŞE SÜEDA DEMİR 66 22